

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

SİLİFKE HALK OYUNLARINDA YER ALAN
TÜRKÜLERİN KONULARI-SİLİFKE TÜRKÜLERİNDEKİ
MOTİFLER VE SEMBOLLER

Orkun EROL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Feyzan Göher VURAL

Konya, 2012

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

SİLİFKE HALK OYUNLARINDA YER ALAN
TÜRKÜLERİN KONULARI-SİLİFKE TÜRKÜLERİNDEKİ
MOTİFLER VE SEMBOLLER

Orkun EROL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Feyzan Göher VURAL

Konya, 2012

İÇİNDEKİLERSayfa No

Tez Kabul Formu.....	v
Bilimsel Etik Sayfası.....	vi
Önsöz	vii
Özet	viii
Abstract	ix
Tablolar Listesi	1
Resimler Listesi.....	2
Giriş.....	3
BÖLÜM I	5
1.1. Kültür	5
1.1.1. Müzik Kültürü	6
1.1.1.1. Türk Müzik Kültürü	6
1.1.2. Türk Kültüründe Halk Oyunu.....	9
1.1.3. Türküler.....	11
1.1.3.1. Türkülerde Yer Alan “Motif” ve “Sembol” Terimleri.....	12
1.1.4. Silifke Kültürü.....	13
1.1.4.1. Silifke Türkülerine Zemin Teşkil Eden Silifke’nin Kısa Tarihçesi.....	13
1.1.4.2. Silifke Yöresi’nin Sosyal Özellikleri.....	14

1.1.4.3. Silifke Bölgesinde Kültürel Faaliyetler ve Silifke Müziği ile İlgili Yapılan Yayınlar.....	15
1.1.4.4. Silifke Halk Oyunları ve Özellikleri.....	15
1.1.4.5. Silifke Yöresinde Kız - Erkek Grup Halinde Oynanan Oyunlar ve Bu Oyunlarda Söylenen Türküler.....	17
1.1.4.6. Silifke Yöresinde Kız Erkek Tek/ Grup Serbest Oynanan Oyunlar.....	17
1.1.4.7. Silifke Halk Oyunlarına ve Türkülerine Eşlik Eden Çalgılar.....	17
1.1.4.8. Silifke Halk Oyunlarında Kadın Kıyafetleri.....	18
1.1.4.9. Silifke Halk Oyunlarında Erkek Kıyafetleri.....	18
1.2.Problem Cümlesi.....	19
1.2.1. Alt Problemler.....	19
1.3. Amaç.....	20
1.4. Önem.....	20
1.5. Sınırlılıklar.....	20
1.6. Sayıtlılar.....	20
BÖLÜM II	21
Yöntem.....	21
2.1. Araştırmanın Modeli.....	21
2.2. Evren.....	21
2.3. Örneklem.....	21

2.4. Verilerin Toplanması.....	21
2.5. Verilerin Analizi.....	22
BÖLÜM III.....	23
Bulgular ve Yorum.....	23
3.1. Silifke Yöresi Halk Oyunlarına Eşlik Eden Türküler ve Konuları.....	23
3.1.1. Yayla Yolları.....	23
3.1.2. Ger Ali.....	24
3.1.3. Keklik.....	25
3.1.4. Türkmen Kızı.....	27
3.1.5. A Kızım Sana.....	28
3.1.6. Portakal Zeybeği.....	29
3.1.7. Çaya Vardım.....	30
3.1.8. Silifke Zeybeği.....	30
3.1.9. Tek Zeybek.....	31
3.1.10. Zeytin Dallarında.....	32
3.1.11. Tımbıllı.....	33
3.1.12. Bahçeye Gel Göreyim (Mandilli).....	34
3.1.13. Sallama.....	35
3.1.14. Silifke'nin Yoğurdu.....	36
3.1.15. Silifke Koşması / Silifke'nin Poyrazı.....	37

3.1.16. Aşuk ile Maşuk.....	38
3.2. Silifke Yöresi Türkülerinde İşlenen Motifler ve Semboller.....	39
BÖLÜM IV.....	49
4.1. SONUÇLAR.....	49
4.2. ÖNERİLER.....	51
KAYNAKÇA.....	52

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin

Adı Soyadı: Orkun EROL

Numarası: 105217012001

Ana Bilim / Bilim Dalı: Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bölümü

Programı: Tezli Yüksek Lisans

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Feyzan Göher VURAL

Tezin Adı: Silifke Halk Oyunlarında Yer Alan
Türkülerin Konuları-Silifke Türkülerindeki
Motifler Ve Semboller

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Silifke Halk Oyunlarında Yer Alan Türkülerin Konuları-Silifke Türkülerindeki Motifler ve Semboller başlıklı bu çalışma 16/10/2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç. Dr. Feyzan Göher Vural	Danışman	
Prof. Yusuf Akbulut	Üye	
Prof. Dr. Ali Osman Öztürk	Üye	

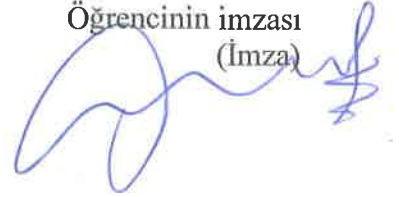
T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı:	Orkun EROL
Numarası:	105217012001
Ana Bilim / Bilim Dalı:	Güzel Sanatlar Eğitimi ABD Müzik Eğitimi Bölümü
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Tezin Adı:	Silifke Halk Oyunlarında Yer Alan Türkülerin Konuları-Silifke Türkülerindeki Motifler Ve Semboller

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

ÖNSÖZ

Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Silifke’de günümüzde çoğunlukla Yörükler yaşamaktadır. Sahil ve yayla sembollerinin aynı anda yaşandığı bir coğrafyaya sahip olan Silifke’de, halk müziği ve halk oyunları kültürün önemli bir parçasıdır.

Bu araştırmada Silifke yöresine ait halk oyunları eşliğinde söylenen türkülerin konuları ve tüm Silifke türkülerinde yer alan motifler ile çeşitli sembolleri Silifke kültürü ve Türk kültürü ile olan paralellikleri açısından incelenmiştir.

Çalışmada ilk olarak kültür, ardından da Türk müzik kültürü ele alınmıştır. Daha sonra türkülerde motifler ve Türk kültüründe halk oyunu kavramlarından söz edilmiştir. Silifke yöresinin kısa tarihçesi, coğrafi ve kültürel özelliklerinden bahsedilerek, Silifke yöresi türküleri ve Silifke halk oyunlarına ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çalışmanın bulgular kısmında ise Silifke halk oyunları eşliğinde söylenen türküler saptanarak, konuları tespit edilmiştir. Ardından Silifke türkülerinde yer alan motifler ve çeşitli semboller belirlenerek, Silifke kültürü ve Türk kültürü açısından irdelenmiştir.

Bu çalışmamın danışmanlığını yürüten ve bana her zaman yardımcı olan danışmanım Sayın Doç. Dr. Sayın Feyzan GÖHER VURAL’a, yardımlarını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç.Dr. Sait AKBAŞLI’ya, Sayın Lütfü UĞUR’a, Sayın Dr. Timur VURAL’a, Sayın Faruk TAŞKIN’a ve her zaman yanımda olan sevgili eşim Arzu EROL’a şükranlarımı arz ederim.

Orkun EROL

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı:	Orkun EROL
Numarası:	105217012001
Ana Bilim / Bilim Dalı:	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bölümü
Programı:	Tezli Yüksek Lisans
Tez Danışmanı:	Doç.Dr. Feyzan Göher VURAL
Tezin Adı:	Silifke Halk Oyunlarında Yer Alan Türkülerin Konuları-Silifke Türkülerindeki Motifler Ve Semboller

ÖZET

Halk şarkıları ve halk oyunları, bulunduğu bölgenin kültürel özelliklerini yansıtır. Halkın yaşadığı sıkıntılar, sevinçler, üzüntüler, ümitler, korkular, coğrafi durumların getirdiği zorluklar ve diğer günlük yaşantılar bu türkülere ve türkülerle oynanan halk oyunlarına yansır. Toplumun değer verdiği özellikler ve eğilimler, türkülerin içindeki motiflerde hayat bulur.

Literatür taramasına dayalı, betimsel bir araştırma olan bu çalışmada, Silifke yöresi halk oyunları eşliğinde söylenen türküler belirlenerek, konuları incelenmiş; diğer Silifke türkülleri de analiz edilerek, başlıca motifler ve semboller Silifke kültürü ve Türk kültürü açısından irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Müziği, Türküler, Silifke Türkülleri, Silifke Bölgesi Halk Oyunları, Silifke Türküllerinde İşlenen Motifler, Silifke Türküllerinde Yer Alan Semboller.

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Student's

Name Surname: Orkun EROL

No: 105217012001

Department: Fine Arts Education – Music Education Department

Program: Master Degree (with thesis)

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Feyzan Göher VURAL (Phd)

Name of Thesis: The Subjects Of The Folk Songs Used In Silifke Folk Dances –
 Patterns And Symbols That Take Place In Silifke Folk Songs

ABSTRACT

Folk songs and folk dances, reflect the cultural characteristics of the district that they are found in. The hardships that the people experiences, joys, griefs, hopes, fears, the difficulties that the district brings them and the other daily lives which the people experience reflect on these plays. The norms and the tendencies which people give importance, finds their lives in the themes of these folk songs.

In this work based on the literature survey is a descriptive search, first the folk songs which were sung with the folk dances of Silifke district were determined and examined, and the other Silifke folk songs were analyzed, main patterns were examined in terms of Silifke.

Key Words: Turkish Folk Music, Silifke Folk Songs, Silifke District Folk Dances, Symbols, Motives (Patterns) Used in the Silifke Folk Songs, Concepts used in the Silifke Folk Songs.

Tablolar Listesi

Tablo 1. Silifke Türkülerinde Çiçek ve Bitki Adları.....	40
Tablo 2. Silifke Türkülerinde Dış Mekan Adları ve Coğrafi Şekiller ile ilgili semboller.....	40
Tablo 3. Silifke Türkülerinde Su ile ilgili Kelimeler	41
Tablo 4. Silifke Türkülerinde Vücut Bölümleri.....	41
Tablo 5. Silifke Türkülerinde Hayvan İsimleri.....	42
Tablo 6. Silifke Türkülerinde Renkler.....	43
Tablo 7. Silifke Türkülerinde Yer Alan Yiyecekler ve İçecekler.....	44
Tablo 8. Silifke Türkülerinde Mekân / Mesken Adları.....	44
Tablo 9. Silifke Türkülerinde Ağaç Adları.....	45
Tablo 10. Silifke Türkülerinde Yerleşim Yerleri.....	45
Tablo 11. Silifke Türkülerinde Giyim Eşyaları ve Çeşitli Aksesuarlar.....	46
Tablo 12. Silifke Türkülerinde Dini Öğeler.....	47
Tablo 13. Silifke Türkülerinde İnsan İsimleri ve Adlandırmalar.....	47
Tablo 14. Silifke Türkülerinde Etnik Kökenler.....	48
Tablo 15. Silifke Türkülerinde Yer Alan Çalgı Adı.....	48
Tablo 16. Silifke Türkülerinde Hava Durumuna Ait Semboller.....	48

Resimler

Resim 1 Kız Erkek Karışık Kaşık Oyunu.....	16
Resim 2 Silifke Halk Oyunlarına Ait Kadın Kıyafeti.....	18
Resim 3 Silifke Halk Oyunlarına Ait Erkek Kıyafeti	18
Resim 4 Yayla Yollarına Ait Oyun.....	23
Resim 5 Gerali Oyunu.....	24
Resim 6 Keklik Oyunu.....	25
Resim 7 Türkmen Kızı.....	27
Resim 8 A Kızım Sana Oyunu.....	28
Resim 9 Silifke Halk Oyunları Ekibi.....	29
Resim 10 Çaya Vardım Oyunu.....	30
Resim 11 Silifke Zeybeği Oyunu.....	30
Resim 12 Zeytin Dallarında Tabakam Kaldı Oyunu.....	32
Resim 13 Tımbıllı Oyunu.....	33
Resim 14 Bahçeye Gel Göreyim Oyunu.....	34
Resim 15 Silifke'nin Yoğurdu Oyunu.....	36
Resim 16 Aşuk Maşuk Oyunu.....	38
Resim 17 Keklik Fotoğrafı.....	43
Resim 18 Silifke Halk Oyunları Kız Erkek Kıyafetleri.....	46

GİRİŞ

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana sevinçlerini, hüzünlerini, bütün duygularını farklı şekilde anlatmanın çabası içinde olmuş, bunun neticesinde de kendine bazı yollar bulmuştur. Duyguların aktarımı, bazen bir resimle, bazen bir kilimin deseniyle ama en çok da sözle gerçekleşmiştir. Türk sözlü geleneğinin önemli bir parçası olan türküler, bir taraftan gerçek dünyayla ilgili çok güçlü yanlarına sahip olması, çoğu zaman da gerçekleşmiş bir olay sonucunda yaratılmaları ve yaratıldıkları zaman, mekân ve şahıslar hakkında içerdikleri bilgilerle ve anonim oluşları yönünden halk bilimciler için önemli birer çalışma konusu olmuştur.

Türküler, bünyesinde, yüzyıllardan beri insanımızın duygusunu, inancını, düşüncesini, ruh halini, durumunu ve cereyan eden olayları yansıtmaları bakımından Türk halk kültürü içinde önemli bir yere sahiptir. Hatta bu özelliklerinden dolayı çoğu zaman belge görevi dahi görürler. Onun için, bu kadar önemli kültürel değerimizin iyi tespit edilmesi ve korunması gerekir.

Terim olarak türkü, Türk sözcüğünden türemiştir ve Türk'e özgü anlamına gelir. Şemseddin Sami türküyü, "Türlere mahsus lahinde (ahenkli) şarkı", M. Fuad Köprülü "Türlere mahsus bir beste ile söylenen halk şarkısı"; Ahmet Talat Onay "Türlere mahsus lahin (ahenk) ile söylenen şarkılar" olarak tanımlamışlardır. (Uğurlu, 2009: 129).

"Türküler, Türklerin hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. İnsanoğlu, genellikle diğer türlere nazaran kendi ifadelerini, iç dünyasını türkülerle dökmüş, türkülerle konuşmuş, türkülerle dertleşmiş, türkülerle hasret gidermiş, türkülerle acılarını, sevinçlerini dile getirmiş, içindeki duygusunu türküler vasıtasıyla dile getirmiş, yârine selam uçurmuş ve yârinden türkülerle selâm almıştır" (Arnaut, 2009: 6). Dolayısıyla türküler Türk kültüründe önemli bir iletişim aracı olmuştur. Bu yüzden, onlarda yer alan her bir sözün kendine özgü derinliği ve anlamı bulunmaktadır.

Türkü, kendine özgü çeşitli ezgilerle söylenen, anonim halk edebiyatı nazım biçimi ve türüdür. Halk edebiyatı nazım türleri, anonim halk şiirleri ve âşık şiirleri

olmak üzere ikiye ayrılır. Anonim halk şiirlerinin sahibi bilinmez. Türkü dağarı, anonim halk şiirlerini içerdiği gibi, söyleneni bilinen halk şiiri biçimine de dâhildir. Bu nedenle, Türk Halk Edebiyatının en zengin alanıdır (Uğurlu, 2009: 887).

Türkülerin olağanüstü bir ifade gücü vardır. Onlarda fazla veya eksik unsurlar bulunmaz. Yapaylığa kaçmayan mecazlar ve telmihlerle türküler, ifade bakımından halk sanat eserlerinin varabileceği yüksek noktayı gözler önüne serer. Türkülerdeki dil, zengin, büyük ve saygın bir uygarlığın dilidir. Binlerce yıllık bir süreçte oluşan, sade ama alımlı, damıtılmış, rafine, insani her duygu ve düşünceyi en kısa, en anlamlı şekilde anlatabilen bir dildir. Bu anlamlı dil, binlerce yıllık kökene sahip Türk Halk ezgileriyle seslenir (Vural Göher, 2011: 399).

Silifke Halk oyunları eşliğinde oynanan türkülerin konularının ve Silifke türkülerinde işlenen motiflerin belirlenerek, Silifke kültürü ve Türk kültürü ile olan ilişkilerinin ortaya konmasının amaçlandığı bu çalışmanın giriş bölümünde, “Kültür” ana başlığı altında sırasıyla müzik kültürü, Türk müzik kültürü, türküler ve türkülerde motifler ve semboller alt başlıkları; daha sonra yine “Kültür” başlığına bağlı kalınarak Türklerde halk oyunları kavramı incelenmiştir. İlk bölümde son olarak Silifke bölgesinin genel özellikleri, kısa tarihçesi, Silifke halk oyunları ve türkülerinin özellikleri vurgulanmıştır.

BÖLÜM I

1.1. Kültür

Kültür kavramının bilinen pek çok tanımı mevcuttur. Bu tanımlar benzerlikler ve farklılıklar gösterse de temel çıkış noktası Latince ekip biçme anlamını taşıyan ‘Cultura’ kelimesinden gelmektedir. İngilizce ve Fransızcada ‘Culture’, Almanca’da ‘Kultur’ olarak kullanılmaktadır. Kongar (1994) kültürü ‘insanların yarattıklarının tümü’ olarak tanımlamaktadır. Kültür tanımlarından en çok bilinen ve kullanılanlardan biri de ‘toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun kazandığı bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, adalet ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütün’dür tanımıdır (Kongar, 1994: s.19). Bir başka tanımlamada ise kültür, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün” olarak da ifade edilmektedir (Tylor’dan (1871) aktaran: Güvenç, 1991; 101).

Kültür kelimesi, 18.yüzyıldan önce ekip-biçmek anlamında kullanılmasına karşın zaman içinde, çeşitli toplum ve topluluklarda ve değişik kişilerce farklı anlamlarda kullanılmıştır. Başlangıçta kültürün en yaygın kullanıldığı yer Antropoloji olurken, daha sonra kültürü anlamada ve anlatmada çeşitli yollar denense de sosyolojik olarak kültür, “Bir sosyal grubun yaşam şekli” olarak ifade edilmiştir. Siegelau’a göre kültür; “Tarihsel olarak saptanmış bir grup veya sınıfın kendi maddi ve sosyal varlığını yaratma, yeniden üretme ve gelişmedeki kendine özgü yoludur”(Tomlinson, 1999: 25). Bu tanımdan yola çıkarak yaratma yolunun belli bir maddi üretimi ve/veya biçimini kapsamadığını, aynı zamanda bilinçli ya da bilinçsiz oluşturulan/edinilen inançların, değerlerin, hislerin, jestlerin, fikirlerin, dil gibi unsurların bir araya gelerek kültürü oluşturduğunu söylemek mümkündür. Kültür konusunda kendisine sıkça atıfta bulunulan Tylor da benzer bir yaklaşımla, kültürü; “İnsanın toplumsal bir birey olarak edindiği, bilgi, inanç, sanat, hukuk, gelenek, diğer yetenek ve adetlerinin hepsinin oluşturduğu bir bütün” (Irvan, 1997: 34) olarak tanımlar. Kültür, bütün bir yaşam tarzını tanımlamakta işe yarayan, derleyip toparlayıcı bir kavramdır. Wiesler, kültürü “bir topluluğun yaşam tarzı” olarak ifade ederken, Sapir; “Atalardan gelen maddi-manevi değerler bütünü” olarak, Kohen ise,

“genel olarak inançlar, değer hükümleri, örf ve adetler, zevkler kısaca insan tarafından yapılmış ve yaratılmış her şey” olarak tanımlar (Kafesoğlu, 1993: 16).

Bu tanımlardan elde edilecek ortak sonuç, her toplumun kendine özgü bir yaşayış tarzı olmasıdır. Kültürün bu tanımı Z. Gökalp’in ifadesinde de görülmektedir. Gökalp, “*Kültür, bir milletin dinî ahlâkî, hukukî, muakalevî, (entelektüel), bedîî, (estetik), iktisadî ve fennî hayatlarının ahenkli bir mecmuasıdır*” (Gökalp, 2010: 30). Görüldüğü gibi belirli bir topluluğa ait sosyal davranış, kurum ve kuruluşların bütünü “kültürü” meydana getirmektedir.

1.1.1. Müzik Kültürü

Kültürü meydana getiren temel alanlardan birisi de “müzik”tir. Müzik içinde bulunduğu toplumla birlikte şekillenir, o topluma benzer, o toplumu yansıtır. Müzik kültürü, insanlığın oluşumu ile birlikte gelişmeye başlamış, önceleri din ve büyü amaçlı olarak kullanılmış, daha sonra eğitimden siyasete, sağlığa kadar hemen hemen her kurumla iç içe olmuştur. Müzik kültürü, bulunduğu toplumun ihtiyaçlarını, yönelimlerini, isteklerini, gelenek ve göreneklerini içinde barındırır.

1.1.1.1. Türk Müzik Kültürü

Müzik; dil, edebiyat ve tarih gibi milli kültür hazinelerinden birisidir (Özbek, 1998: vii; Keskin, 2002:615). Zengin çeşitlilik göstermesi ve yaygın olması nedeniyle en önemli kültür değerlerinden olan müzik, bireysel olduğu kadar toplumsal bir görünüm de ortaya koyar (Günay, 2006: 21). Müzik eserleri, sadece bir ses sistemine değil, etnolojik bir yapıya bağlı sosyal davranışlara dayanır. Pek çok müzik ürünü, bir toplumun kimliğini oluşturan kültürün, simgeler ve davranış biçimleriyle dışa vurumudur (Kaplan, 2005: 61).

Türk müzik kültürü kısaca Türklerin yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan Türk müzik kültürü, Türklerin kendi kendileriyle, birbirleriyle, çevreleriyle etkileşimlerinin bir sonucu olarak doğmuştur (Uçan, 2000: 9).

Türkçede müzik ve musiki diye kullanılan sözcük, dilimize Fransızcadan geçmiş olmakla birlikte, aslı Yunanca “musike”ye dayanmaktadır (Turan, 2002: 288). Müzik, insanın varoluşundan beri yapılan bir sanat olduğuna göre, Türk müziğinin tarihi de, Türk kavmi kadar geriye gitmektedir. Kökeni Orta Asya olan ve Türk halkının yaratıcısı olduğu müziğin Türk göçleriyle birlikte, bir yandan Karadeniz’in kuzeyinden Macaristan ortalarına, öte yandan Anadolu yoluyla Rumeli’ye kadar yayıldığı görülmektedir. Sonraki yıllarda bu müzik, kısmen de olsa Arap ve İran müziğinin etkisinde kalmakla özünü günümüze kadar korumuştur (Turan, 2002: 290).

İslamiyet’ten Önceki Dönemde Türk Müzik Kültürü

Eski Türk topluluklarında müziğin önemli bir yeri vardı. Müzikle ilgili İslam öncesi döneme ait ilk bilgilere Asya Hun devletinde rastlanmaktadır. (Ögel, 2003: 45). Hunlar, geçirdiği müziksel evrimleri, mahiyeti altındaki boy ve budunlara da ulaştırarak Türk müziğinin ortak bir dili olmasında etkili olmuşlardır. Böylece Türk müziğini yaygın bir müzik durumuna getirirken, çeşitli müzik kültürlerini etkilemenin yanı sıra bunlardan da etkilenmişlerdir (Vural Göher, 2011: 55).

Müzik, Hunlardan itibaren sadece bir tapınma aracı olmaktan çıkarak, savaş, aşk, övgü, alay, oyun, ninni, ve kahramanlık gibi farklı konuları işlemeye başlamıştır. Bugünkü Türk halk müziği, Türk askeri müziği ve Türk dini müziği geleneklerinin kökleri de İslamiyet’ten önceki Türklere dayanır (Anadol, 2007: 623; Uçan, 2000: 23). Hunlardan sonra Kök Türkler ve Uygurlar döneminde ise müzik gerek yapı gerek dağar gerekse çalgılar yönünden çok daha gelişmiştir.

İslamiyet’ten Sonraki Dönemde Türk Müzik Kültürü

İnanç sistemleri toplumların yaşamlarını büyük ölçüde etkiler. Din değişimleri toplumun her kesiminde ve her alanında büyük değişimlere yol açar. Türklerin

İslamiyet’i seçmesinden sonra, müzik kültürlerinde de önemli değişiklikler olmuştur. Ama aynı zamanda onlar, Orta Asya’dan getirdikleri temel müzikal unsurları hep korumuşlardır

Türklerin İslamiyet’ten önceki askeri müzik takımları olan “tuğ” takımları Selçuklularda ayrıca İlhanlılarda, Karakoyunlularda, Akkoyunlularda ve Memlukularda “nevbethane”ye, Osmanlılarda ise “mehterhane”ye dönüşmüştür (Vural 2012:69; Vural, 2012b: 316).

Tıpkı Uygur saraylarında olduğu gibi Selçuklu saraylarında da musikişinaslar yer almış ve büyük ilgi görmüşlerdir (Sümer, 1993a:13). Osmanlı İmparatorluğunda da musikiye büyük önem verilmiştir. XVI. yüzyıldan itibaren çok hızlı gelişen Türk musikisi XVIII. ve XIX. yüzyıllarda en yüksek noktasına ulaşmış ve bizzat II. Mahmut ve III. Selim gibi, hükümdarlar zamanında çok gelişmiştir (Sümer, 1993b:15). Türk müziği Batılı büyük bestecileri etkilemiş, özellikle Mozart, Haydn, Beethoven gibi büyük bestecilere esin kaynağı olmuştur (And, 2005:124).

Osmanlı döneminde büyük bir kültürel mozaik söz konusudur. Bu kültürel karışım, Türk müziğini de etkilemiştir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Müzik Kültürü

Cumhuriyet dönemi müzik alanında büyük dönüşümler ve atılımlarla başlamıştı. Bunda da Atatürk’ün kültür devriminde müziğe verdiği önemin ve müzik anlayışının büyük payı vardı. Onun görüşleri ışığında Cumhuriyet döneminde Musiki Muallim Mektebi” açılmış, “Muzika-i Hümayun” Ankara’ya getirilmiş ve adı Riyaseti Cumhur Musiki Heyeti olarak değiştirilmiş, 1933’te yeni bir düzenleme ile Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası adı verilmiş, daha sonra da ise Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’na dönüştürülmüştür. 1936’da da Ankara Konservatuvarı kurulmuş, bu Konservatuvar içerisinde bir Halk Müziği arşivi kurulmuştur. Üniversitelerdeki konservatuvarların yanı sıra, belediyeler ya da özel müzik evleri kurulmuştur (Turan, 2002: 301). Türkiye’nin tarihsel gelişimi, coğrafi konumu, kültürel birikimi ve siyasal yönelimi ile iç ve dış dinamiklerinin doğal bir gereği ve sonucu olarak biri geleneksel- teksesli Türk müzik kültürü, diğeri çağdaş-

çoksesli Türk müzik kültürü olmak üzere iki ana kolda biçimlenen çok yoğun bir oluşum-gelişim, değişim ve dönüşüm süreci yaşanmıştır (Uçan, 2000: 260).

Son dönemlerde müzik alanında eğitim veren kuruluşların sayısı giderek artmıştır. Üniversite bünyesindeki konservatuarlar dışında, belediyeler ya da kimi özel girişimciler tarafından konservatuar gibi kuruluşlar bulunmaktadır.

Senfoni orkestralarının artması, ayrıca klasik Türk, Türk tasavvuf, Türk sanat ve halk müziği dallarında oluşturulan resmi ve özel korolar da yurt genelinde etkinlik göstermektedir. 1960'lı yıllarda hafif müzik ve pop müzik alanında canlılık görülmüştür. Yine ticari amaçların ön plana alınmasıyla dolmuş müziği, arabesk ve fantezi müzik diye adlandırılan türlerin yaygınlaşmasına neden olmuştur (Turan, 2002: 302).

1.1.2. Türk Kültüründe Halk Oyunu

Halk kültürü, genel anlamda bütün beşeri bağları ifade etmek için kullanılmıştır. Bu bağlar içinde adetler, efsaneler, atasözleri, dil özellikleri, türküler ve halk oyunları yer alır (Alangu, 1983: 42). "Halk" ve "oyun" sözcüklerinin birleşmesi ile oluşan "halk oyunları"; kökeninde din ve büyü bulunan, ait olduğu sosyal çevre ve şartların estetik ve ritmik vücut hareketlerinin özelliklerini müzik ve ritim aracılığı ile geleneksel sunum şekilleri halinde anlatan sunumlar olmaktadır (Eroğlu, 1995: 22).

İnsanlar, duygu, düşünce ve heyecanlarını anlatmada oyunu araç olarak kullanmışlardır. Bu yaratılardan bazılarının dans şekline dönüşmesiyle estetik bir görünüm haline gelen oyun, kuşaktan kuşağa taşınmasıyla kalıcılığını sağlamıştır. Günümüzde "Oyun", görsel yaratımlar içinde sanatsal gösteri niteliği taşıyan anlamı ile geleneğin "Yaratıcılık" ve "Değişme" unsurlarına sahip bir ögesidir. Bu gelenek içinde "halk oyunları", ait olduğu sosyal çevre ve şartlarda Türk toplumunun kültürel değerlerini yaşatıp, yayan bir değer olmuştur (Ekici, 2003: 73).

1950'li yıllarda oyun sözcüğünün şaman törenleriyle olan ilgisini etimolojik araştırmalarla açıklamaya çalışan Gazimihal, bu karşılaştırmayı daha sonra "halk oyunları" içindeki türlerden verdiği örneklerle yapmıştır. Gazimihal'e göre şaman oyunlarının ülkemizin genellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nde oynanan "Bar Oyunları"yla benzerliği şu şekilde açıklamaktadır: "*Şaman davullarının sapına, hatta kendisine Altayların kimi kabilelerinde 'bar' denildiği gibi, bizim bar oyunlarında 'tutmak' yardımcı, fiiliyle bar tutmak denilmesi el ele bağlanmak ifadesiyle*" anlamdaş düşünüyor... Gazimihal, "oyun" teriminin "büyü" kavramıyla olan anlamdaşlığından yola çıkarak Türk Halk Oyunlarının kökenini şaman törenleriyle bağdaştırmaktadır (Gazimihal, 1952: 613).

Halk oyunları, Türk kültürü içinde toplum için ortak bir paylaşımın ve sahip olma duygusunun ürünü olarak gelişmiştir. Halk oyunları, "*Ait olduğu toplumun kültür değerlerini yansıtan; bir olayı, bir sevinci, bir üzüntüyü ifade eden; kökeni din ve büyü ile ilgili olan; müzikli (bir müzik aleti eşliğinde veya müzik aleti olmaksızın, el, ayak gibi organlarla tempo tutarak) olarak, tek kişi veya gruplar halinde icra edilen; ölçülü ve düzenli hareketlerdir*" (Eroğlu, 1999: 32-33).

Halk oyunları Anadolu'nun çeşitli yörelerine göre farklılık göstermekle birlikte, kimi figürlerde ortak yanlar görülür. Oyunlara eşlik eden çalgılar, yörelere göre değişmekle birlikte genellikle davul, tef, darbuka gibi vürmalı çalgılar, bağlama gibi telli çalgılar, zurna, mey, kaval, klarnet, sipsi, tulum vb. üflemeli çalgılar ve çalpara, zil, zilli, maşa vb. çarpma çalgılar olmak üzere başlıca dört grupta toplanır.

Halk oyunlarının oynanışı sırasında yöresel giysiler giyilir. Özel günlerde, toplantılarda kadın erkek topluca oynanan halk oyunları, bir işi birlikte yapma, toplu hareket etme gibi toplumsal bir eğitim vermesinin yanı sıra yöre insanının geleneklerini, geçmişini, yaşam biçimini de yansıtmaktadır.

1.1.3 Türküler

Ait olduğu toplumun kültürel özelliklerini en çok yansıtan müzik türü, şüphesiz halk müzikleridir. Halkın içinde doğmuş ve gelişmiş olan bu müzik, o toplumun dili, aynası ve kimliği durumundadır.

“Türkü” terimi ilk defa, XV. y.y.’da Doğu Türkistan’da aruz vezniyle yazılmış ve özel bir ezgiyle söylenmiş ürünler için kullanılmıştır (Kudret,1980:295). Sözlü folklor ezgilerinin her çeşidi için kullanılan türkü, Türk kelimesinden türeyen bir sözcüktür. Türkü kısaca Türk halkının ortaklaşa yarattığı sözlü ve ezgili ürünlerdir (Özbek, 1981: 63).

Anadolu insanı yüzlerce yıllık tarihinde türküyle düşünüp türküyle söyleşmeyi bir gelenek haline getirmiştir. Anadolu insanını anlamak için türküleri anlamak büyük önem taşır (Bayrak, 1996: 17). Diğer halk şiirleri türlerinin ferdi niteliğine karşılık, türkülerde sosyal yön ağır basar. Bundan dolayı da türkülerde kullanılan kavramların hiçbiri gelişigüzel yer almış değildir. Her bir kavramın kendine özgü bir çağırışımı bulunmaktadır (Güzel, 2005: 366).

Türküler, çeşitli duygu ve durumları ifadenin yanı sıra, tarihsel olaylar, sosyo-ekonomik şartlar, kültürel değişimler ve toplumsal yönelimleri de yansıtır (Vural Göher, 2010: 173).

Türkülerin incelenmesi, sadece müzisyenlerin değil toplum bilimcilerin ve diğer bilim insanlarının da dikkatini çekmeye değerdir. Türküleri, sadece birer folklor malzemesi olarak değil, toplumun yönelim göstergesi ve anlatım aracı olarak görmek gerekir (Gökçe, 1982: 11). Türküler her ne kadar içerdikleri beşeri temalarla bütün insanların duygularını yansıtsalar da, pek çok özellikleri bakımından mahalli ve millidirler. Kökleri, oluştukları toplumun içindedir (Gökçe, 1982: 13).

1.1.3.1. Türkülerde Yer Alan “Motif” ve “Sembol” Terimleri

Türkülerde yer alan motif ve semboller toplumuyla ilgili pek çok ipucu içerir. Bu kavram ve terimlerin incelenmesi, türkülerin ait olduğu bölge ile ilgili önemli kültürel saptamalar yapılmasını sağlayabilir.

“Genellikle hikâye etmenin en küçük unsuru” (Şimşek, 2001: 156) olarak tanımlanan motif kavramı üzerine ilk geniş çaplı çalışmayı yapan Stith Thompson şöyle demektedir. “Motif, masalın, gelenekte ısrarcı güce sahip en küçük unsurudur. Bu gücün yanı sıra, alışılmamış ve göze çarpıcı oluşuyla da dikkati çeker” (Kaya, 2007: 532). Thompson, bu tanımda ele alınan bir ögenin motif olabilmesi için metinlerde tekrar edilen ve olağandışı oluşuyla da dikkati çeken bir niteliğe sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Ancak burada tür olarak sadece masallar zikredilmektedir. Motiflerin, bütün sözlü ve yazılı gelenek ürünlerinde bulunduğu ve bu doğrultuda sözlü gelenek ürünlerinin birçoğunda motif tespit çalışmalarının yapıldığı bilinmektedir. Bu doğrultuda araştırmacılar; motifi, taşıdığı olağanüstü niteliklerle; mitoloji, masal, efsane, destan ve halk hikâyesi gibi türlerde yaşama gücüne sahip en küçük öğeye verilen ad olarak tanımlamaktadır (Yıldız, 2010: 95). Bir ögenin olağandışı özellikler barındırmasa da kültürel bir mahiyete sahip olması ve gelenekselleşmesi onu motif kimliğine sokabilir. Motif hakkında yapılan kapsayıcı tanımlardan biri “Turkish Motifs” adlı eserde Cahide Keskiner tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre motif; çoğunlukla kültür ve sanat alanlarında toplumun gelenek, görenek, üslup, anlayış ve inançlarının ifadesidir (Keskiner, 1995: 8). Toplumsal değerlerin bu ifadesi, motiflerin taşıdığı sembolik değerlerle sağlanmaktadır. Veselovski bu noktada motifin “imgelerle yüklü, temel bir taslak biçiminde olmasıyla kendini belli ettiğini” (Propp, 2008: 17) söyler. Yani ele alınan ögenin motif olabilmesi için sadece metinlerde tekrar edilen bir öğe olması yetmez; aynı zamanda içinde doğduğu toplumun kültürel ve sosyal değerlerini de barındırması lazımdır.

Motif hakkında yapılan tanımlardan bir sentez yapacak olursak, motifler; milletlerin yaşayışlarının, inançlarının ve toplumsal değerlerinin kendinde ifadesini bulduğu, sembolik değerleri olan ve içerisinde barındırdığı bu değerlerle metinlerde

tekrar edilen ögelere verilen ad olarak tanımlanabilir. Sembol ise, bir gayeyi, bir görüşü ifade eden ve ortak anlamı olan şekil ya da kelimelerdir.

Türküler ritmik ve melodik yapı analizi, ses alanı tespiti gibi pek çok incelemeye konu olabileceği gibi, konuları, hikâyeleri açısından da geniş bir araştırma alanıdır. Türkülerde adı geçen motifler, gelişigüzel olmayan, bazı çağrışımları, özel anlamları bulunan öğelerdir. Bu anlamda söz konusu motiflerin saptanması ve incelenmesi büyük önem arz eder (Vural Göher, 2011: 388).

1.1.4. Silifke Kültürü

Bu alt başlık altında Silifke yöresinin kısa tarihçesi, sosyo-ekonomik özellikleri, bölgedeki kültürel faaliyetler, müzikle ilgili yapılan yayınlar, Silifke yöresi halk oyunlarının özellikleri üzerinde durulmuştur.

1.1.4.1. Silifke Türkülerine Zemin Teşkil Eden Silifke'nin Kısa Tarihçesi

Silifke sözcüğü Makedonyalı kumandan ve sonradan Suriye kralı olan Selefkos Nikator'dan (M.Ö. 35-280) alınmıştır (Aslan, 1988: 37). Silifke'nin Anadolu tarihsel geçmişi içindeki bilinen yerleşimsel yaşamı, M.Ö. VII. yüzyıla kadar inmektedir (Yalçın 2004: 5). Sırasıyla Arzava Krallığı, Asur Krallığı, Kilikya Krallığı, Pirundu Krallığı ve Pers egemenliğine giren Silifke, M.Ö. 528'de Büyük İskender'in Persler'le yaptığı İssos Savaşı'nın ardından bu krallığın eline geçmiştir. M.Ö. 323'te Büyük İskender'in ölümünden sonra, onun generalleri arasında paylaşılmış ve Silifke de Selefkos Nikator'un Asya Krallığı'nın hissesine düşmüştür (Yalçın 2004: 6). Daha sonrasında kimi zaman Suriye, kimi zaman da Mısır krallıklarının eline geçen Silifke, Roma egemenliğinde bulunduğu dönemde Tarsus ile rekabete girerek serbest şehir imtiyazına sahip olmuş ve bir ticaret şehri olarak denizden, bilhassa Kıbrıs'tan gelip Anadolu içlerine sevk olunan mallar için bir geçiş merkezi olmuştur (Tekindağ 1993: 644).

Silifke’de Bizans egemenliği I. Haçlı Seferi’ne kadar sürmüştür. Sonrasında Karamanoğulları dönemi başlamıştır. Karamanoğulları, Osmanlıların Karaman iline giriştikleri hareketler sırasında, Silifke’yi uzun bir süre kontrollerinde tutmuşlardır. Karamanoğullarının son mukavemet merkezlerinden biri sayılan Silifke Kalesi, 1473’teki Otlukbeli Savaşı’nın ardından Gedik Ahmet Paşa komutasındaki Osmanlı kuvvetlerine teslim olmuştur. Silifke ve çevresinde Karamanoğullarının egemenliğinin tamamen sona erdiği 1489 tarihinde, Osmanlılarca teşkil edilen Karaman eyaletine bağlı İç-il sancağının merkezi, Silifke olmuştur (Yalçın 2001: 9). XVIII. yüzyıldaki idarî yapılanmada, Silifke’nin 1717-1730 yılları arasında Adana’ya bağlı olduğu görülmektedir (Tuğlacı 1985: 267).

Osmanlı Devleti’nin valilerinin bölgeyi iyi yönetmemeleri nedeniyle 1527 yılında Şah Veli, Muski Çavuş, 1798’de Gölgelioğlu, 1812’de Sunullah Bey ve Yordamsız Bey isyanları gerçekleşmiştir. 1813 yılında isyanlar bastırılmış ve iç huzur sağlanmıştır. Silifke, 1869 yılında Mersin sancağının merkezi olmuş 1919’da ise bağımsız sancak hâline getirilmiştir. 1924 yılında yeni kurulan Mersin ilinin merkezi yapılmıştır. 1933’te Mersin, Mersin ilinin merkezi olunca Silifke, ilçe olarak Mersin iline bağlanmıştır (Yalçın 2001: 11). Silifke gerek ilk çağlarda gerekse daha sonraki dönemlerde merkez konumunda bulunmuştur. Cumhuriyetin kuruluşundan 1933’e kadar bu konumunu sürdürmüştür. 1933’te ise illiği alınarak kazaya çevrilmiştir (Yalçın 2001: 12).

1.1.4.2. Silifke Yöresi’nin Sosyal Özellikleri

Akdeniz bölgesinde yer alan ve Mersin’e bağlı bulunan Silifke yöresinde yaşayan insanlar çoğunlukla Yörük ve Türkmen kökenlidir. Geçim kaynaklarının büyük bölümünü hayvancılık oluşturur. Sahillerin çok sıcak olmasından dolayı yaşantıları kışın sahillerde yazın yaylalarda geçer. Silifke insanı sahillerdeki ve yaylalardaki yaşantısını, ikisi arasındaki güçlükleri, buralarda yetiştirdiği ürün ve evcil hayvanları, yabani hayvanları, onların ürünlerini maniler söyleyerek

şehirleştirmişlerdir. Bu manilerin yanına diğer bölgelerin manilerini de katarak yöresel türkü haline getirmişlerdir.

1.1.4.3. Silifke Bölgesinde Kültürel Faaliyetler ve Silifke Müziği ile İlgili Yapılan Yayınlar

Silifke kültürünün araştırılması ve devamının sağlanması konusunda bazı yerel çalışmalar yapılmaktadır. Bu konuda; Silifke Polifonik Koro ve Bale derneği (bale, gitar, bağlama, keman, piyano, çocuk korusu, resim kursu vb. alanlarda faaliyet gösteriyor); Taşeli Kültür ve Sanat Derneği, (THM, TSM Korosu, halkoyunları, otantik halkoyunları, mengi ve semah topluluğu, el sanatları, şairler ve ozanlar grubu, doğa gezginleri grubu, tiyatro grubu vb. faaliyetlerde bulunuyorlar); Silifke Belediyesi bünyesinde kurulan müzik korusu çalışmalarını sürdürmektedir; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) tarafından düzenlenen Çukurova Kalkınma Ajansı (ÇKA) tarafından da finanse edilen “Bana bir nota öğret” projesi ile 40 (kırk) kişiye müzik eğitimi vermiştir; yine Silifke Belediyesi’nin iştirakiyle Çukurova Kalkınma Ajansı (ÇKA) tarafından finanse edilen “sanat ile aşılan engeller” projesi ile 40 (kırk) engelli öğrenciye müzik ve resim eğitimi verilerek, yöre kültürünün yaşatılmasına çalışılmaktadır.

Silifke kültürü, folkloru, müziği ile ilgili Cavit Erdem’in, “Silifke Halk Türküleri 1”, Cengiz Yıldırım’ın, yayına hazır “Silifke Türküleri 2012”, Özcan Seyhan’ın makaleleri ve Sonat Seyhan’ın tez çalışması bulunmaktadır.

1.1.4.4. Silifke Halk Oyunları ve Özellikleri

Silifke, doğal yapısı ve tarihi gelişiminden dolayı oldukça zengin folklorla sahiptir. Silifke halkı, eski tarihi ve değişik kültürleri barındırması nedeniyle sahip olduğu zengin folklorunu, halk edebiyatını, geleneklerini; atasözlerinde, manilerinde, türkülerinde, destan ve efsanelerinde yaşatmaktadır. Sünnet, düğün, nişan ve ölüm en önemli toplumsal olaylar olup, geleneklerin en doğal olanları bu törenler sırasında

görülebilmektedir. Kışın Güneyin ılıman köylerinde yaşayıp, ilkbahar geldiğinde de sürülerini otlatmak için serin yaylalara göçen Yörükler Silifke folkloruna damgasını vurmuşlardır. Öyle ki; bu göçlerin hazırlığı, gidişleri, dönüşleri ve eğlenceleri bugün bile sürmekte olup, bunların yaşam biçimlerini folklorun tüm konularında görmek mümkündür. Yörüklerin şenliklere dayanan halk oyunları günümüze dek birçok yeni figürle beslenerek zenginlik kazanmıştır.

Silifke'nin dünya çapında ünlü halkoyunları Yörük yaşantısını yansıtır. Silifke türküleri; oyun havaları, zeybekler ve oturak havaları olarak üç gruba ayrılabilir. Klarnet, keman ve koltuk davuluyla çalınan Silifke türküleri melodi zenginliği, kıvraklığı ile büyük beğeni toplamaktadır. Silifke'de oynanan kaşık oyunlarının en büyük özelliklerinden birisi

Resim 1

sözlü olmasıdır. Söz ve müziğin bütünleştiği ezgiler 2/4, 4/4 ve 9/8'lik usullerden oluşmuştur. Oyunlar, türküleriyle beraber çalınan söylenerek, kaşık kullanarak, kız ve erkeklerden oluşan gruplarla beraberce oynanmaktadır.

“Kaşık oyunları” Silifke halk oyunları içinde önemli bir yer tutmaktadır. Silifke'nin hemen hemen bütün oyunları kaşıkla oynanmaktadır. Halk oyunları üzerine, otuz-kırk sene önce ilk araştırmalar yapıldığında, karşılıklı iki sıra halinde oynanan kaşık oyunları yoktu. Son zamanlarda karşılıklı iki sıra haline dönüşmüş kaşık oyunlarına da rastlanmaktadır.

Anadolu'nun Akdeniz'e açılan kesimlerinde oynanan oyunlarda Anadolu insanının günlük yaşamı çeşitli safhalarıyla anlatılmaktadır. Oyunlar hareketli, canlı ve neşelidir. Oyunların çoğu davul ve klarnet eşliğinde sürdürülmektedir. Ritim sazi olarak, koltuk davulu, şişe ve fincan kullanıldığına da rastlanmıştır. Kız ve erkekler karışık oynanır. Oyuncuların her iki elinde kaşık vardır. Bir elde iki kaşık bulunur. Kaşıklar ritim vermek için kullanılır.

1.1.4.5. Silifke Yöresinde Kız - Erkek Grup Halinde Oynanan Oyunlar ve Bu Oyunlarda Söylenen Türküler

İlçedeki ilk folklor araştırması 1922 yılında müzik ve edebiyat dalında Ali Rıza Yalkın tarafından yapılmış nota ve ses kaydı alınmamıştır. Resmi ilk derleme ise 1946 yılında Muzaffer Sarısözen ve ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir. 1973 yılında ise yöre sanatçıları bölge radyolarına çağrılıp, sesler banda alınmış notaya dökülüp arşivlenmiştir (Silifke, 2010).

Silifke türküleri ve oyunları kıvrak halk oyunlarından, zeybeklerden ve oturak havalarından oluşmaktadır. Bunun yanında Alevi Türkmenlerin çalıp söylediği bir de mengi vardır. Kıvrak çalınıp söylenen halk türküleri ve oyunları içinde “Silifke'nin yoğurdu”, “Ham çökelek”, “Türkmen kızı”, “Yayla yolları”, “Sallama” başta gelir. Zeybekler içinde ise en önemlileri “Portakal”, “Çaya vardım”, “Silifke zeybeği”, “Kıbrıs zeybeği”, “Kerem”, “Urfani”, “Sarı yayla”dır. Bunlara “Kullar olam”, “Tımbıllı”, “Mandilli”, “A kızım”, “kızlar zeybeği”, “serenler zeybeği” gibi isimleri eklemek mümkündür. Silifke ve köylerinde köklü ve yaşayan bir halk müziği kültürü vardır.

1.1.4.6. Silifke Yöresinde Kız Erkek Tek/ Grup Serbest Oynanan Oyunlar

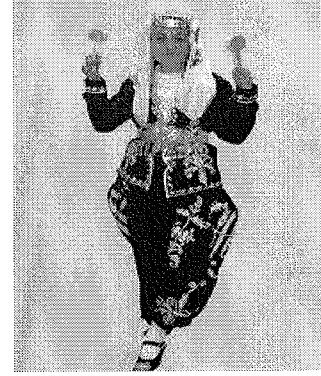
Bu grupta oynanan oyunlar ise; Kullar Olam, Silifke Çiftetellisi, Köroğlu, Bittim Ola (Söğüt), Urfani, Eski Sille, Develi, Leblebici, İnce Çayır, Aslan Mustafa, Oğlan Adın Hüseyin, Kozandağı olarak tespit edilmiştir.

1.1.4.7. Silifke Halk Oyunlarına ve Türkülerine Eşlik Eden Çalgılar

Meydanlarda veya kapalı yerlerde dans etmeye göre değiştirilen çalgılar şunlardır: Koltuk davulu, klarnet, keman, bağlama, kemane, kaşık. Ayrıca, solist de türkülü olan tüm oyunlara eşlik eder. Silifke'de kaşıklar, şimşir kaşık olarak yapılır. Şimşir kaşık fırınlanmak suretiyle bir takım dış etkenlere karşı korunur.

1.1.4.8. Silifke Halk Oyunlarında Kadın Kıyafetleri

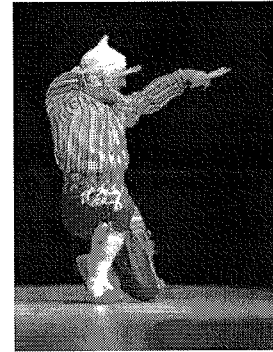
Silifke halk oyunlarında kadın başının bağlanması fes ve yazma ile yapılmaktadır. Fesin alna rastlayan bölümü altın veya gümüş paralarla süslenir. Yazmalar, giysiye uygun renklerde kullanılır. Renkli yazmalar, süsleri kapatmayacak biçimde fese ve başa bağlanır. Bilezik yakalı ve düğmeli beyaz bir bluz giyilir ve bu bluz, şalvarın içine girecek kadar uzundur. Kumaştan

yapılmış olan üçütek, topukların bir karış üstüne kadar uzanır. Cepken kadifeden yapılır, sim ya da sırmadan işlemlerle süslüdür. Üçeteği bele tutturmak için kullanılan kemer, düz kemer ve bakla kemer olmak üzere iki çeşit olabilir. Bele iki üç kez sıkıca sarılan kuşak, iki ya da üç renkli olabilir. Yeşil-sarı-kırmızı-beyaz çoklukla rastlanan renklerdir. Kadınların bağda, bahçede çalışırken kullandığı önlük bele takılır. Şalvar ise renkli kumaştan yapılır. Belinde uçkur veya lastik vardır. Boldur kuşak, önlük ve kemerin altına giyilir. Şalvarın altına edigin içine beyaz çorap giyilir. Silifke oyunlarında kadınlar ayaklarına edik giyer. Edik, çizme gibi, ağzı bir karış yüksekliğinde şalvarın içine sokulduğu, burnu kalkık bir ayakkabıdır.

1.1.4.9. Silifke Halk Oyunlarında Erkek Kıyafetleri

Silifke halk oyunlarında erkekler beyaz başlık takarlar. Başlık, yazın iki ucu alından arkaya dolaştırılarak, arkada fiyonk şeklinde düğüm atılmak suretiyle bağlanır. Kışın ise yüzü gözü soğuktan koruyacak biçimde bağlanır. Gömlek, boyuna çizgili, genellikle kırmızı-yeşil-kahverengi-beyaz renklerinden bir kumaşla yapılır. Kuşak, bele iki üç kez dolanacak uzunluktadır. Çizgili ve renklidir. Gömleğin üzerine giyilen cepken, şalvarın yapıldığı kumaştan yapılır ve bele kadar iner. Şalvar ise siyah, kahverengi ya da lacivert kalın kaba kumaştan yapılır ve belinde uçkur bulunur.

Resim 3

Silifke, bulunduğu coğrafi konum nedeniyle, tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu durum onun kültürel açıdan dolayısıyla müzik kültürü ve folklorik açısından zengin bir görünüme sahip olmasına yol açmıştır. Silifke halk oyunları, onlara eşlik eden türkülerle ayrılmaz bir bütündür ve hikayeleri açısından da incelenmeye değer birer kültürel mirastır. Gerek halk oyunlarına eşlik eden gerekse tek başına söylenen Silifke türküleri, Türk müzik kültürü için önemli bir yere sahiptir.

1.2. Problem Cümlesi

Giriş bölümünde ifade edilen bilgilerden yola çıkarak, bu çalışmanın problem cümlesi: “Silifke yöresi halk oyunları eşliğinde oynanan türkülerin konuları ve Silifke türkülerinde işlenen motifler ve semboller nelerdir?” şeklinde tespit edilmiştir.

1.2.1. Alt Problemler

1.2.1.1. Silifke halk oyunlarında yer alan türküler hangileridir?

1.2.1.2. Silifke halk oyunlarında yer alan türkülerin konuları nelerdir?

1.2.1.3. Silifke türkülerinde işlenen başlıca motifler ve dikkat çeken diğer semboller nelerdir?

1.2.1.4. Silifke türkülerinde işlenen konu, motif ve sembollerin Silifke yaşamı ile ne gibi paralelliği vardır?

1.3. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Silifke yöresinde halk oyunlarına eşlik eden türküleri belirleyerek bunların konularını, Silifke kültürü ile olan ilişkileri tespit etmek, ayrıca Silifke yöresine ait tüm türkülerdeki temel motif ve sembolleri tespit ederek, Silifke ile olan bağlarını ortaya koymaktır.

1.4. Önem

Bu araştırma, üzerinde çok az çalışma yapılmış bulunan Silifke müzik geleneği ve folkloruna dikkat çekmesi, Silifke türkülerindeki motif ve sembollerin ilk kez tespit edilerek, üzerinde anlamlandırmalar yapılması bakımından önem taşımaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Silifke halk oyunları ile oynanırken söylenen 15 türkü ve sözsüz bir oyun ile Silifke yöresine ait 33 türkü ile sınırlıdır.

1.6. Sayıtlar

Bu çalışmada seçilen yöntemin araştırmaya uygun olduğu, yapılan literatür taramasının yeterli olduğu, kaynakların yeterliliği sayıtlarından hareket edilerek yapılmıştır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın modeli, evreni ve örneklemini açıklanmıştır. Ayrıca veri toplama araçları hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte var olan ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan aktarma yaklaşımlarıdır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (karaasar, 2002:78-79; kaptan,1998:59).

2.2. Evren

Çalışmanın evrenini, Silifke yöresine ait tüm türküler oluşturmaktadır.

2.3. Örneklem

Çalışmanın örneklemini, araştırmanın ilk kısmı için Silifke halk oyunları ile oynanırken söylenen 15 türkü ve 1 sözsüz oyun; ikinci kısım için ise yöreye ait 33 türküden oluşmaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, özel arşivler ve kütüphaneler taranarak, konu ile ilgili kitap, makale, tez ve dergiler araştırılması yoluyla elde edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Literatür taraması yoluyla elde edilen veriler, araştırmanın ana konusu ve alt problemlerine uygun olarak süzgeçten geçirilmiş ve tasnif edilmiştir. Silifke türkülerinde yer alan motif ögeleri saptanırken, her türkü de bir kez aynı motifin sayılmasına dikkat edilmiştir. Yani bir türküde birden fazla geçen motif, bir kez sayılmıştır. Böylece tek bir türküde defalarca söylenen motifin, genel görünümü etkilememesi sağlanmaya çalışılmıştır. Tablolarla türkülerde yer alan motiflerin frekansları (f) verilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde ilk olarak Silifke yöresi halk oyunlarında oynanan türküler ile bu türkülerin konularına yer verilmiştir. Çalışmanın devamında ise Silifke yöresi türkülerinde yer alan motifler ve semboller tespit edilerek, sayısal verilerle sunulmuştur.

3.1. Silifke Yöresi Halk Oyunlarına Eşlik Eden Türküler ve Konuları

Bu alt başlık altında, Silifke bölgesinde halk oyunlarına eşlik eden türkülerin sözleri ve bu türkülerin konuları, oyunlarla ilgili kısa bilgiler ile türkü sözlerinde dikkat çeken kavramlar üzerinde durulmuştur. Türkülerde yer alan motifler, çalışmanın devamında daha detaylı şekilde irdelenmiştir.

3.1.1. Yayla Yolları*

YAYLA YOLLARI

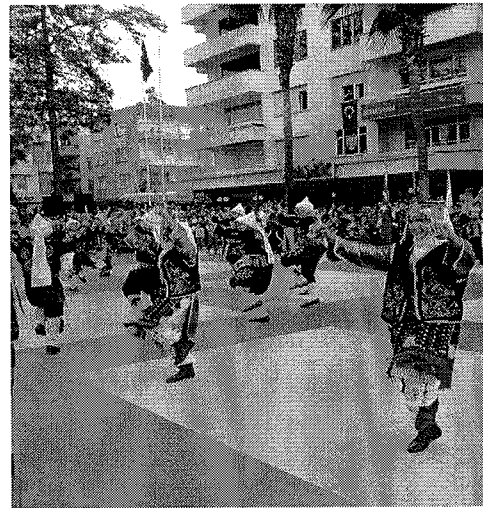
Aşıp aşıp gider yaylanın yolu
Sahile dayanmaz yaylanın gülü

Gayet güzel olsaydın yârim
Oda gelir bin bir iki naz ile

Yayla yollarında göç katar katar
Eşinden ayrılmış bir palaz öter

Ötme palaz ötme seni tutarlar
Tutarlar da dar kafese katarlar

(Yıldırım, 2012: 3)

Resim 4

* Türkü sözleri, asıl kaynaktan yer aldığı şekli ile değiştirilmeden alınmıştır.

“Yayla Yolları” türküsü eşliğinde oynan oyun, Toros dağları üzerinde yaşayan Türkmen aşiretine ait bir oyundur. Türklerin binlerce yıldır, kışlık ve yaylakları arasında göç ettikleri bilinmektedir (Solmaz, 2010: 23). Bu türküde de yaylaya yapılan göç anlatılmaktadır. Silifke yöresinde yaz aylarında denize gelen sıcaktan kaçan halk dağların eteklerine yerleşir. Burada da insanların Boğa Dağları eteklerinde, yaylalara çekilişi anlatılmaktadır. Oyunda genç kızların ve erkeklerin beraberce yaptıkları eğlenceler, yayla yollarında göç eden boyların, obaların göç âlemleri yansıtılmaktadır (www.silifke-bld.gov.tr. 08.08.2012). Bu oyun, sadece erkekler ya da kızlar ve erkekler karışık oynanabilir.

Türküde bölge insanının hayatında önemli yer tutan “yayla yolu”, “katar katar göç” gibi ifadeler dikkat çekmektedir.

3.1.2. Ger Ali

GERALİ (Ham Çökelek)

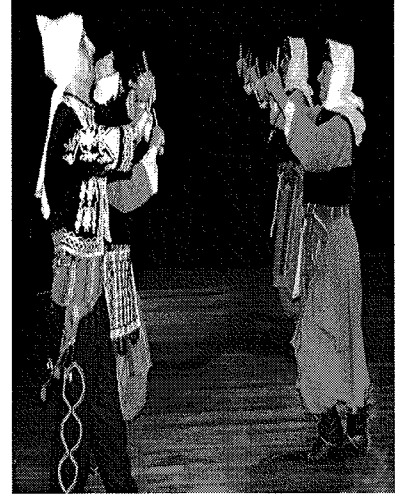
(Amman Amman)

Yoğurt gibi ela gözlüm, ayran gibi şirin sözlüm yar yar...

Gel sarılıp yatalım da, çökelek derisine benzer yüzlüm

Sen sizin evde, ben bizim evde oda yan yana...

Geralim hey hey!...

Resim 5

Geligeliver ah sekerek, boğazına dursun ham çökelek (2)

(Amman Amman)

Güçüğüne aldım üç arşın astar.

Büyüğü de oturmuş bacağına şalvarlık ister yar yar...

Kadir mevlam her iki avradın acısını birden göster.

Yandım Allah yandım iki avradın elinden

Güçüğü güçük de ille koca domuzun dilinden

Geralim hey hey!...

Geligeliver ah sekerek, boğazına dursun ham çökelek (2)

Acımdan ölsem içmem bişegin döğdüğü göğ ayranı

İlle bana hoşmer ile bal olsun

Koca keçi kavurmasının üstünde

Hiç olmazsa dört parmacık yağ olsun.

Geralim hey hey !...

(Yıldırım, 2012: 1)

Gerali ve eşlerinin arasındaki “TAŞLAMA” söyleşi bir yerde hem söylenip hem oynayarak aynı zamanda eğlenen bir aile ortamını anlatır. Erkek ve kızlar beraber oynar. Daire biçiminde oynanır. Gerali iki eşlidir. Geleneksel kuralların etkili olduğu yörelerde, çok çocuk isteği, toplumda boşanmanın hoş karşılanmaması gibi nedenlerle ortaya çıkan çok eşlilik kavramı, bu türküde de görülmektedir.

Bu türküde yoğurt, ayran ve çökelek derisi kelimeleri dikkat çekmektedir. Bunlar bölgede sık tüketilen gıda maddeleridir.

3.1.3. Keklik

KEKLİK (Nerden Gelirsin)

(Buyurun arkadaşlar davetim var benim)

Yar yar yar...

Nerden gelirsin de Silifke kalesinden

Resim 6

Ne gezersin de aşkın belasından
 Nerde yattın Bey'in konağında
 Ne varmış kupkuru yerde hey
 (Kekliğim hey...)

Kekliği düz ovada avlarım **Nakarat**
 Kanadını şam dalına bağlarım
 Şıkıdık mıkıdık, şıkıdık mıkıdık oynarım
 Yar yar yar...
 Buyurun arkadaşlar davetim var benim.
 Herkes kesesinden yesin içsin saltanatım var benim
 Aslı yok yaylasında binbeşyüz koyunum var benim hey
 (Kekliğim hey...)

Kekliği düz ovada avlarım **Nakarat**
 Kanadını şam dalına bağlarım
 Şıkıdık mıkıdık, şıkıdık mıkıdık oynarım

(Yıldırım, 2012: 5)

Bu türküde ve türkü eşliğinde oynan oyunda, başarılı geçen bir keklik avı dönüşünde toplanarak yapılan eğlenceler canlandırılır. Oyunda kekliğin uçuşu, kalkışı sekişi ve uçmak için kanatlarını çırpışı, korkudan geri geri çalılıklar içine çekilişi anlatılır. Oyun kaşıklarla oynanır ve kaşık vuruşları keklik uçuşunu, kekliğin kanat seslerini ve ötüşünü yansıtır.

Pek çok türküde işlenen “bey konağı” burada da görülmektedir. Ayrıca Keklik ve yöredeki tarihi Silifke kalesi türkülerde sıkça geçmektedir.

3.1.4. Türkmen Kızı

TÜRKMEN KIZI

Türkmen kızı, Türkmen kızı,

İnek sağar Türkmen kızı

Sen allar giy ben kırmızı.

Çıkalım dağlar başına

Sen gülü topla ben nergizi

Ah aman Ayşem yaman Ayşem dağlar başı duman Ayşem

Resim 7

Türkmen kızı, Türkmen kızı, yayık yayar Türkmen kızı

Sen allar giy ben kırmızı, çıkalım dağlar başına sen gülü topla ben nergizi

Ah aman Ayşem yaman Ayşem dağlar başı duman Ayşem

Türkmen kızı, Türkmen kızı, Hamur yoğrur Türkmen kızı

Sen allar giy ben kırmızı, çıkalım dağlar başına

Sen gülü topla ben nergisi

Ah aman Ayşem yaman Ayşem dağlar başı duman Ayşem

(Erden, ty.:2)

Silifke bölgesinde özellikle Toros dağlarında Türkmen Yörük nüfus yaşamaktadır. “Türkmen Kızı” türküsü de bu durumun bir yansımasıdır. Türküde Türkmen kızlarının günlük yaşamına ait bilgiler yer almaktadır. Bu türkü ile birlikte oynanan oyunda ise kaşık kullanılmaz. Bunun nedeni, ellerin yaşantısal hareketler yapmalarıdır. Oyunda Türkmen kızının inek sağması, hamur yoğurması el hareketleriyle anlatılmaktadır.

Yayla hayatında sık görülen inek sağma, hamur yoğurma, yayık yayma gibi günlük işler bu türküde de görülmektedir.

3.1.5. A Kızım Sana

A KIZIM SANA

A gızım sana potin alayım mı

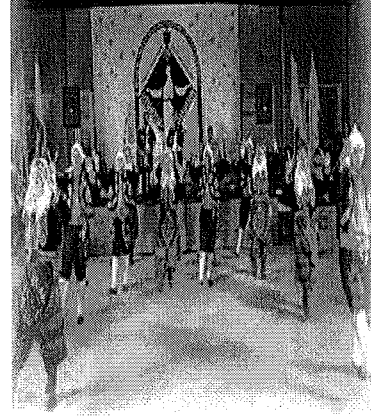
A çocuk sana

- Aman nerelerine de işte şuralarına

A gızım sana fistan alayım mı

A çocuk sana

- Bağlantı

Resim 8

A gızım sana guşak alayım mı

A çocuk sana

- Bağlantı

A gızım sana çenber alayım mı

A çocuk sana

- Bağlantı

A gızım sana gıreb alayım mı

A çocuk sana

- Bağlantı

(Erden, ty.: 4)

Bu türkü eşliğinde oynanan oyunda, genç kızlarla erkeklerin birbirleriyle cilveleşmeleri canlandırılır. Türkünün sözlerinde yörede genç kızlarca giyilen fistan, potin kelimeleri yer almaktadır.

Bölgedeki hitap tarzı ve yöresel kıyafetler türkülerde sıkça vurgulanmıştır.

3.1.6. Portakal Zeybeği

PORTAKAL ZEYBEĞİ

Portakalım tekerlendi

Yedik sıra Őekerlendi, ehey hey

Aman gidelim vay vay

hayde efe!...

Portakalı soyamadım

Yemesine doyamadım, ehey hey

Aman kaçalım vay vay

hayde efe!...

.....

Küçükken bir yar sevdim

Cilvesine doyamadım, ehey hey

Aman kaçalım vay vay

hayde efe!...

(Yıldırım, 2012: 4)

Resim: 9

Türkölere ve türkölere oynanan oyunlara, o bölgede sık yetiştirilen meyve ve sebzeler yansır. Çünkü toplumu etkileyen her türlü unsur, onun yaratası olan türkölere de yansır. Silifke yöresinde çok sık yetiştirilen narenciyelerden olan portakal da bu türkölde yer bulmuştur.

Türkölerde yer alan meyve adlarının kimi zaman sevgilinin yanaklarına, dudaklarına, gözlerine benzetildiği için zikredildiği bilinir. Bu türkölde geöen portakal kelimesinin de sevgilinin göğsüne benzetilerek söylendiği görüşü hâkimdir (www.silifke-bld.gov.tr. 08.08.2012).

3.1.7. Çaya Vardım

ÇAYA VARDIM

Çaya vardım çay bulanık,
Çaya vardım aman çay bulanık
Eve vardım yar uyanık,
Eve vardım aman yar uyanık

Resim 10

Çaya vardım çay geçilmez,
Çaya vardım aman çay geçilmez
Nazlı yardan vazgeçilmez,
Nazlı yardan aman vaz geçilmez

NAKARAT

Yar seni sevsem olmaz mı, Kız seni sevsem olmaz mı
Yar seni sevsem olmaz mı, Kız seni sevsem olmaz mı

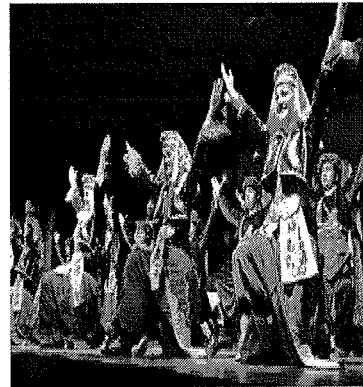
(Erden, ty.: 10)

Silifke yöresi, dere, çay ve ırmakların yoğun olduğu bir bölgededir. Dolayısıyla bu durum, türkülere yansımıştır. “Çaya Vardım Zeybeği”, kıvrak ve hareketli bir oyunla oynanır.

3.1.8. Silifke Zeybeği

SİLİFKE ZEYBEĞİ (Çiftetellisi)

Ah eyledim vah eyledin (2)
Yar kapıma kul eyledin
Yar yar aman... hayde efe !

Resim 11

Öpsem olmaz mı

Sevsem sarsam olmaz mı

Alma diye naz eyledin (2)

Öpsem olmaz mı

Sarsam sevsem olmaz mı Hayde Efe !

.....
Başına bağlamış astar

Göster cemalini göster

Alacağın bana göster

(Yıldırım, 2012: 12)

Zeybekler, gerek oyunları gerekse bu oyunlar eşliğinde söylenen türküleri bakımından kahramanlık teması içerirler. Zeybekler önceleri her türlü erdemin ve yiğitliğin canlı örnekleri iken, sonraları Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü döneminde haksızlık ve zulümlere başkaldıran yapıları ile ortaya çıkmışlardır (Bayrak,1996: 577). Zeybeklerde aynı zamanda sevgi teması da işlenmiştir. Bilinen bir öyküsü olmayan Silifke Zeybeği'nde de sevgi temasının işlendiği söylenebilir. Yukarıdaki türkü eşliğinde oynanan oyun, çok hareketli, kıvrak ve çok figürlüdür.

3.1.9. Tek Zeybek

TEK ZEYBEK

(Aman Çıkabilsem)

Aman çıkabilsem haydi de çıkabilsem

O yârin köşküne vay köşküne vay

Aman sen doldur da haydi de sen doldur da

Ben içeyim aşkına vay aşkına vay

Aman abada bir haydi de libada bir

Giyene, giyene vay giyene vay

Aman güzel de bir haydide çirkinde bir

Sevene vay sevene vay

(Erden, t.y.: 7)

“Tek Zeybek” oyunu, kahramanlık yiğitlik üzerine hüner gösterme oyunudur. Önceleri tek kişi tarafından oynanan oyunda, oyuncu istediği figürü özgürce yapmakta idi. Daha önceleri şimdikine nazaran daha ağır edalı bir oyun olan Tek Zeybek, sonraları kalabalık erkek grupları tarafından oynanmaya başlanmıştır (www.silifke-bld.gov.tr. 08.08.2012). Bu bilgiden yola çıkarak, bu oyun eşliğinde söylenen türkünün de önceden daha ağır ritimle söylenen bir zeybek olduğu, sonraları daha hareketli şekilde söylenmeye başlandığı ifade edilebilir.

Türküde yer alan “Yârin Köşkü” ve “sen doldur yavrum ben içerim” gibi motifler dikkat çekmektedir.

3.1.10. Zeytin Dallarında

ZEYTİN DALLARINDA

Zeytin dallarında tabakam kaldı.

Zeytin dallarında tabakam kaldı.

Dört yanıma baktım anam devriyeler sardı.

Dört yanıma baktım anam devriyeler sardı.

Ali'm kırk kişiye bir kurban oldu.

Ali'm kırk kişiye bir kurban oldu.

Resim 12

Keskin gama yarasına da dayanamaz oldu.

Keskin gama yarasına da dayanamaz oldu.

.....

Odalar yaptırdım bir uçtan bir uçtan bir uca

İçinde yatmadan üç gün üç gece

Uyan Alim uyan uyanmaz oldun

Keskin gamlara dayanmaz oldun

(Yıldırım, 2012:8)

Bu türkü eşkıyalık konulu türküler arasında sayılabilir. Eşkıyalık türküler, özellikle devletin zayıf kaldığı, büyük sarsıntılar geçirdiği dönemlerde sık yazılır. Türkünün konusu halk arasında anlatıldığı üzere şöyledir: Kahramanlığı ve yakışıklılığı ile nam salmış olan Ali dağa çıkar. Ancak bir gün jandarmalar tarafından sıkıştırılır. Saklandığı ve bir nevi yatacak yer olarak kullandığı büyük bir zeytin ağacının üzerinde uyurken vurulur cesedi yere düşer. Tütün tabakası ile bazı eşyaları ağacın üzerinde durmaktadır. Silah sesleri üzerine halkın olay yerine geldiğini gören jandarmalar bir olaya sebebiyet vermemek için hemen ayrılıp giderler köylüler geldiği zaman Ali'yi kanlar içinde yerde tabakasında ağacın üzerinde bulurlar bunun üzerine bu türkü yakılır (Bayrak,1996:162).

Borotov, şiirlik motifler/formeller dizininde de yer alan “zeytin”, “tabaka”, “kurban alma”, “gama yarası” gibi kelimeler bu Türküde yer almıştır (Öztürk, 1998: 261).

3.1.11. Timbilli

TIMBILLI

Şu derenin uzununu (amanın aman)

Haydi de kıramadım buzunu

Aldım köylü kızını (amanın aman)

Haydi de çekemedim nazını

Resim 13

Şu dere baştan başa (amanın aman)

Haydi de atlarım taştan taşa
 Çıkar gelin şalvarı (amanın aman)
 Haydi de yırtayım baştan başa

NAKARAT

Haydi de ince tımbıllı, tımbıllı
 Kaşı gözü çektermeli püsküllü

(Erden, t.y.: 1)

Tımbıllı adlı türküde, yeni evlenen erkeğin, karısına sitemi dile getirilmekte. Kocasına naz yapan geline kocası, sitem etmektedir. Nitekim “tımbıllı” kelimesi alıngan, çabuk küsen anlamlarına gelmektedir.

“Aldım köylü kızını Haydi de çekemedim nazını” ile “Çıkar gelin şalvarı Haydi de yırtayım baştanbaşa” gibi motifler bu türküde yer almaktadır.

3.1.12 Bahçeye Gel Göreyim (Mandilli)

MANDİLLİ

Bahçeye gel göreyim ağamda yar yar mandilli
 Haydide el uzat gül vereyim
 Senin gibi çapkına ağamda yar yar mandilli
 Bilmem nasıl gönül vereyim

Bahçelerde bir kuzu ağamda
 Haydi de kıvrım kıvrım boynuzu
 Sen koyun ol ben kuzu ağamda
 Haydi de arayalım bu kızı

Resim 14

NAKARAT

Oynasana oynasana mandilli
 Başındaki yazmasıda kandilli

(Erden, t.y.: 15)

“Mandilli” türküsünün adı, mendil kelimesinden gelmektedir. Eskiden düğünlerde oynatılan kadınlara bölgede mandilli denilmiştir. Sevgi temalı türküde, bölgede yetiştirilen küçükbaş hayvancılık temaları yer almaktadır. “Gül vermek”, “Bahçelerde bir kuzu” “Sen koyun ol ben kuzu” “Başındaki yazmasıda kandilli” gibi söz dizileri Öztürk (1998)’ün ve Borotov ile Esen’in çalışmalarında da zikredilmiştir.

3.1.13. Sallama

SALLAMA

Açıl hey ömrümün varı (Amman)

Bad-ı sabah olmadan (ben yandım)

Eşim eşim gel gel..uğrun uğrun gel gel

Can yoldaşım vay...

Has bahçenin gonca gülü (Amman)

Sararıp da solmadan (ben yandım)

Eşim eşim gel gel..uğrun uğrun gel gel

Can yoldaşım vay...

Yürü dilber yürü (Amman)

Saçın sürünsün Aslanım (ben yandım)

Eşim eşim gel gel..uğrun uğrun gel gel

Can yoldaşım vay...

(Yıldırım, 2012: 11)

Sözleri sevgi temalı olan türkü ile birlikte oynan oyundaki hareketlerin özel anlamları vardır. Bölgede söylendiği üzere, oyunun ve türkünün adı, göç sırasında yaylaya göç eden katarın, yörenin coğrafi yapısına uygun olarak bir sağa bir sola

dönerek sallana sallana gitmesinden kaynaklanmaktadır. Oyun içindeki el hareketleri yüzme figürleri olarak nitelendirilmektedir (www.silifke-bld.gov.tr. 10.08.2012).

Borotov, şiirlik motifler/formaller dizininde yer alan “Açıl hey ömrümün varı”, “Bad-ı sabah”, “Has bahçenin gonca gülü”, “Sarıp da solmadan” gibi ifadeler bu türküde de görülmektedir. (Öztürk,1998)

3.1.14. Silifke'nin Yoğurdu

SİLİFKE'NİN YOĞURDU

Ah ey ey ey hey !...

Silifke'nin yoğurdu

Ah seni kimler doğurdu

Seni doğuran ana

Balinen mi yoğurdu...

Resim 15

Beşiği şamdan yuvalanıverdi damdan

Keşke sevmez olaydım

Usandırdı bu candan

Nakarat

Ah ey ey ey hey !...

Bağa girdim üzüme

Ah çubuk battı gözüme

Çubuk seni keserim

Yar göründü gözüme

Beşiği şamdan yuvalanıverdi damdan

Keşke sevmez olaydım

Usandırdı bu candan

Nakarat

Kale kaleye bakar

Ah kaleden kanlar akar

Delikanlı dururken
İhtiyara kim bakar

Nakarat

(Yıldırım, 2012: 02)

Türküler, ait oldukları bölgenin her türlü kültürel özelliklerini yansıtır. Bunlar içinde yemek kültürü de vardır. Silifke denildiğinde akla gelenlerden biriside “yoğurt”tur. Özellikle Silifke yöresi Türkmenleri arasında çok sevilen bir yiyecek olan yoğurt, aynı zamanda bu insanlar için bir geçim kaynağı idi. Bundan dolayı yoğurt, bölgenin en bilinen türküsüne de isim vermiştir.

Borotav, şiirlik motifler/formaller dizininde yer alan “Bağa girmek”, “Çubuk Batmak”, “Yar göründü gözüme” ifadeleri bu türküde yer almaktadır. (Öztürk,1998)

3.1.15. Silifke Koşması / Silifke'nin Poyrazı

SİLİFKE KOŞMASI

Kalktım geldim ince kumdan furmadan
Ela gözler gel gel eder durmadan haydi
Benim yârim yeni gelmiş yayladan
Hoş geldiğe varamadım ağlarım haydi

-Haydi, haydi atamaz oldum
Silifke'nin poyrazından yatamaz oldum

Akşam ile ikindinin arası
Yaktı beni kaşlarının karası haydi
Bilmem hançer bilmem gönül yarası
Bir dost yaraladı beni yaram var benim haydi

-Haydi, haydi atlı da geliyor

Şu kızın gamzeleri tatlı da geliyor

Bahçenize ak gül ekтім biterse
Benim vadem senden evvel yeterse haydi
Eviniz önünden salım geçerse
Atıver yazmanı salım üstüne haydi
-Haydi haydi aman desinler
Kaşınılan, gözüne baygın desinler

(Erden, ty.: 11)

Silifke'nin poyrazı türküsünün esas adı Silifke koşmasıdır. Türkünün içinde 3 tane dörtlük, 1 tane nakarat vardır. Türkünün doğmasına yol açan olay, Silifke Akgöl civarındaki Hurma köyünde geçer. Türküde Hurma Köyü'nün adı hurma olarak söylenir. Hurma köyünden sevdiği kızı göremeyen bir kişi, köyde konaklamak istese de, Silifke'nin poyrazından sığınacak bir yer bulamaz ve o poyrazlı günde, sevdiğini de göremeden geri dönerken bu türküyü söyler(www.silifke-bld.gov.tr. 10.08.2012).

Borotav, şiirlik motifler/formaller dizininde de yer alan (Öztürk, 1998) “Akşam ile ikindinin arası, yaktı beni kaşlarınının karası haydi, bilmem hançer bilmem gönül yarası, bir dost yaraladı beni, yaram var benim haydi” ve “ela gözler”, “Silifke'nin poyrazı” gibi motiflerde bulunmaktadır.

3.1.16. Aşuk ile Maşuk

AŞUK-MAŞUK

Biz sevdik aşık olduk
Sevildik maşuk olduk
Her dem yeniden doğarız
Bizden kim usanası...

Resim 16

(Yıldırım, 2012: 17)

Yörüklerin yaşamında, geçim kaynağı olan hayvanlarının çoğalması yani yavrulaması büyük bir mutluluk kaynağıdır. Özellikle geçmiş dönemlerde yörükler için deve en büyük taşıma aracı olduğu için, devenin ayrı bir önemi vardı. Deve, küçükbaş hayvanlar gibi çabucak yavrulamaz, yavrulaması ise hem uzun hem de meşakkatlidir. Bu nedenle devenin yavrulaması çok önemlidir. Yörükler arasında devenin yavrulamasına “bordlama” denmiştir. (Türkçe Sözlük- www.tdkterim.gov.tr) Bu bordlamadan sonra dünyaya gelen yavruya ise “kösek” denir. Bir Yörüğün devesinin bordlayıp yeni bir kösek sahibi olması, son derece önemli idi. Bunun için de deve bordladmasından sonra sevinç eğlenceleri yapılırdı. Bu eğlencelerden biri olan Aşuk-Maşuk, Silifke müziğinin ritmine göre karşılıklı ve yan yana cilveleşerek oynanmaktadır.

3.2. Silifke Yöresi Türkülerinde İşlenen Motifler ve Semboller.

Türkülerde geçen motifler ve semboller, gelişigüzel olmayan, bazı çağrışımları, özel anlamları bulunan öğelerdir. Bu anlamda söz konusu motiflerin saptanması ve irdelenmesi büyük önem arz eder (Vural Göher, 2010:176).

Çalışmanın bu kısmında Silifke türkülerindeki belli başlı motif ve semboller tespit edilmiştir. Söz konusu motif ve semboller kullanılma sıklığına göre sıralanmıştır.

İlk olarak Tablo 1’de Silifke Türkülerinde ki Çiçek ve bitki adları yer almaktadır.

Tablo 1. Silifke Türkülerinde Çiçek ve Bitki Adları

Çiçek adı	f	Çiçek adı	f
Gül	8	Lale	1
Yaprak	3	Menekşe	1
Çiçek	2	Nergis	1
Dal	2	Sümbül	1

Tablo 1’te görüldüğü üzere Silifke türkülerinde en fazla kullanılan çiçek ismi “gül” olmuştur. Gül kimi zaman kendi anlamında, kimi zaman sevgilinin yanağına benzetilerek, kimi zamansa divan edebiyatına da yansıdığı şekilde bülbül ile birlikte kullanılmıştır (Vural Göher, 2012: 2). Tasavvufta gül peygamberi, lale Allah’ı, karanfilde dervişi sembolize eder. Aşk sembolü “gül dermek” bir deyim olarak motif özelliği vardır: “yarın bağına” girip gül dermek yasak aşka girişimde bulunmaktır. “Gül” kelimesini, sırasıyla yaprak, çiçek, dal sözcükleri takip etmektedir.

Tablo 2’de Silifke türkülerinde dış mekân adları ve coğrafi şekiller ile ilgili semboller yer almaktadır.

Tablo 2. Silifke Türkülerinde Dış Mekan Adları ve Coğrafi Şekiller ile ilgili Semboller

Mekan ve Şekiller	f	Mekan ve Şekiller	f
Dağ	7	Bahçe	3
Yayla	4	Ova	1
Bağ	3		

Silifke türkülerinde göçebe yaşamın etkisini coğrafi şekillerdeki motiflerde de görülmektedir. Dağ motifinin çokça geçmesi ve bunu yayla, bağ ve bahçe motiflerinin takip etmesi Türkmenlerin coğrafyayla olan ilişkisini de göstermektedir.

Tablo 3’de Silifke türkülerinde su ile ilgili kelimeler yer almaktadır.

Tablo 3. Silifke Türkülerinde Su ile ilgili Kelimeler

Su ile ilgili kelimeler	f	Su ile ilgili kelimeler	f
Su	6	Çay	1
Pınar	3	Göl	1
Deniz	2	Kar	1
Buz	1	Kaynak	1

Tablo 3 incelendiğinde Silifke türkülerinde su kelimesinin 6 kez geçtiği görülmektedir. Yörenin coğrafi yapısından kaynaklanan göçebe Türkmenlerin su ihtiyacına olan vurgu türkülerde sıkça tekrarlanmıştır. Nitekim pınar motifi de suyu takip etmektedir. İç Anadolu türkülerinde son derece nadir görülen deniz kelimesi ise, bölgenin denize olan yakınlığı nedeniyle 33 türküde 2 kez tekrar edilmiştir. “buz”, “çay”, “göl”, “kar”, “kaynak” kelimeleri Silifke Türkülerinde yer alan diğer motif unsurlarıdır.

Tablo 4’de Silifke türkülerinde vücut bölümleri yer almaktadır.

Tablo 4. Silifke Türkülerinde Vücut Bölümleri

Vücut Bölümleri	f	Vücut Bölümleri	f
Göz	5	Yüz	1
Kaş	3	Göğüs	1

Baş	3	Boyun	1
El	3	Yanak	1
Gerdan	2	Boğaz	1
Saç / Zülûf	2	Yüz	1
Yürek	1	Dudak	1

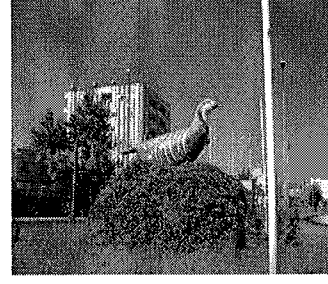
Silifke türkülerinde en fazla göz motifi yer almaktadır. Sevgilinin gözünün güzelliği anlatılırken, kimi zaman kaş ile birlikte kullanıldığı görülür. Nitekim kaş da, gözden sonra en fazla kullanılan vücut bölümü olmuştur. Baş ve el de kaş ile aynı kullanım oranına sahiptir. Göğüs, Gerdan, Zülûf, Yürek, Türküde yer alan diğer vücut bölümleri olmuştur. Türkülerde özellikle sevgilinin beğenilen yerleri tasvir edilirken ya da türküyü yakan kendisiyle ilgili bir olayı anlatırken vücut bölümlerinden söz edebilir.

Tablo 5'te Silifke türkülerinde hayvan isimleri yer almaktadır.

Tablo 5. Silifke Türkülerinde Hayvan İsimleri

Hayvan adı	f	Hayvan adı	f
Koyun	4	İnek	1
Keklik	2	Arı	1
At	2	Aslan	1
Kuzu	2	Deve	1
Palaz	1	Domuz	1
Bülbül	1	Suna	1

Tablo 5. incelendiğinde bölgede çok yetiştirilen küçükbaş hayvancılığa ait olan koyunun en fazla kullanıldığı, yine kuzunun da iki kez türkülerde yer aldığı görülür. Diğer hayvan adları içinde dikkat çeken palaz, bölgede kaz, ördek, civciv gibi hayvanların biraz büyümeye başlamış hallerine verilen isimdir (Türkçe Sözlük - tdk.gov.tr/05/07/2012).

Resim 17

Keklik, Silifke kültüründe önemli bir yere sahiptir. Keklik avcılığındaki hal ve hareketler bu oyunda figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Orta Asya Türklerinden beri Türklerle en fazla iç içe olan hayvan at, Silifke türkülerinde de yer bulmuştur.

Tablo 6’da Silifke türkülerinde renkler yer almaktadır.

Tablo 6. Silifke Türkülerinde Renkler

Renk adı	f	Renk adı	f
Kırmızı / al	4	Siyah / kara	2
Beyaz / ak	4	Pembe	1

Silifke türküleri incelendiğinde en fazla kırmızı ve beyaz rengin kullanıldığı görülmektedir. Kırmızı (al) kimi zaman bir kıyafeti nitelerken, kimi zaman da sevgilinin yanağını belirtmektedir. Beyaz ise bazen sevgilinin ak gerdanını bazen de bir kıyafeti nitelemektedir.

Tablo 7’de Silifke türkülerinde yer alan yiyecekler ve içecekler yer almaktadır.

Tablo 7. Silifke Türkülerinde Yer Alan Yiyecekler ve İçecekler

Yiyecek	f	Yiyecek	f

Bal	3	Hamur	1
Üzüm	1	Kahve	1
Yoğurt	1	Aş	1
Portakal	1	Höşmer	1
Mısır	1	Ayran	1
Furma(Hurma)	1	Kebap	1
Şeker	1	Kavurma	1
Çökelek	1		

Tablo 7’te yer aldığı üzere, Silifke türkülerinde en fazla bal kelimesi kullanılmıştır. Bal, türkülerde benzetme amaçlı olarak yer almıştır. Bölgede yetiştirilen meyvelerden olan portakalın yanı sıra üzüm, hurma meyvelerinin adları, Silifke’nin en ünlü gıda maddesi yoğurt, ayrıca yine bölgede çok tüketilen çökelek de, ayran gibi içecek ve yiyecekler türkülerde kullanılmıştır.

Tablo 8’de Silifke türkülerinde mekan / mesken adları yer almaktadır.

Tablo 8. Silifke Türkülerinde Mekan / Mesken Adları

Mekan/ Mesken	f	Mekan / Mesken	f
Ev	3	Liman	1
Köşk	2	Değirmen	1
Kale	1		

Tablo 8’te görüldüğü üzere, mekan / mesken sınıflandırmasında, en fazla ev ve köşk adları yer almıştır. Silifke’nin deniz kenarında olması, Orta Anadolu ve Doğu Anadolu türkülerinde pek görülmeyen liman kelimesinin türkülerde

yansımaya neden olmuştur. Silifke Kalesi de, Silifke türkülerinde yer almıştır. Tablo 9’da Silifke türkülerinde ağaç adları yer almaktadır.

Tablo 9. Silifke Türkülerinde Ağaç Adları

Ağaç adı	f	Ağaç adı	F
Çınar	3	Kavak	1
Çam	1	Söğüt	1
İğde	1		

Tablo 9’de görüldüğü üzere Silifke türkülerinde en fazla kullanılan ağaç ismi, “çınar”dır. Çınar da kavak ve söğüt gibi, eski zamanlardan günümüze Türklerde sağlamlığı, devleti, iyiliği, uzun bir hayatı simgeleyen, ulu ağaç, gaba ağaç gibi kutsal nitelikli vasıflandırmalara layık görülen bir ağaçtır (Ergun, 2004: 229-231). Bu nedenlerle tüm türkülerde sık kullanılan bir ağaç olan çınarın, Silifke türkülerinde ayrı bir yeri vardır. Silifke’nin Gökbelen Yaylası’nda yer alan koca çınar, bölge insanınca tanınır ve sevilir. Altında oturulup sohbetler yapılan bu çınar, Silifke türkülerinin ikisinde de Gökbelen çınarı olarak zikredilmiştir.

Silifke türkülerinde birer kez kullanılan ağaç isimleri ise, çam, iğde, kavak ve söğüttür. Bunlar da bölgede sık görülen ağaçlar arasında yer alır.

Tablo 10’da Silifke türkülerinde yerleşim yerleri yer almaktadır.

Tablo. 10 Silifke Türkülerinde Yerleşim Yerleri

Yerleşim	f	Yerleşim	f
Silifke	3	Anamur	1
Gökbelen	2	Yemen	1
Kıbrıs	1		

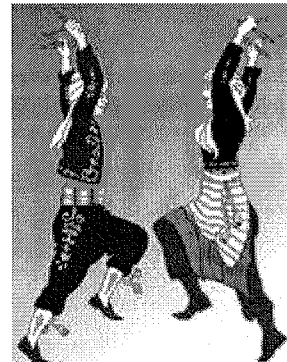
Silifke yöresine ait türkülerde en fazla görülen yerleşim yeri adı Silifke'dir. Silifke'yi bir yayla köyü olan Gökbelen izlemektedir. Silifke'ye yakın olan Kıbrıs ve Anamur yine türkülerde ismi geçen yerlerdir. Ayrıca Anadolu türkülerinde Yemen'e giden askerlere yakılan türkülerde Silifke'den de bir örnek görülmektedir. Bu sonuçlar Silifke'nin coğrafi konumunun türkülerde yoğun şekilde yansıdığını göstermektedir.

Tablo 11'de Silifke türkülerinde giyim eşyaları ve çeşitli aksesuarlar yer almaktadır.

Tablo 11. Silifke Türkülerinde Giyim Eşyaları ve Çeşitli Aksesuarlar

Giyim eşyaları ve aksesuarlar	f	Giyim eşyaları ve aksesuarlar	f
Şalvar	2	Çenber	1
Guşak (kuşak)	2	Fistan	1
Liba	2	Duvak	1
Yazma	2	Patik	1
Aba	2	Mendil	1
Dastar	1	Etek	1
Gireb	1		

Tablo 11'de görüldüğü üzere Silifke halkının geleneksel kıyafetleri, Silifke türkülerine yansımıştır. Burada Silifke yöresine ait kıyafet adlarının çok olması dikkat çekmektedir. Yöresel söyleyişi ile kuşağa guşak denilmiştir. Bunun yanı sıra liba, pamuklu geniş kadın ceket, çenber, kadın başörtüsü, gireb, bir çeşit yazma, dastar ise dokuma başörtüsüdür (Türkçe Sözlük-www.tdk.gov.tr/05/07/2012). Bu kıyafetler ve adlandırmalar Silifke yöresinde sık görülür.

Resim 18

Türküler insan yaşamına ait tüm olguların yansıdığı kültür ürünleridir. Dini yaşam ve inanışlar da türküler de yer alır.

Tablo 12’de Silifke türkülerinde dini öğeler yer almaktadır.

Tablo 12. Silifke Türkülerinde Dini Öğeler

Dini öge	F
Allah	3
Mevla	2
Seccade	1

Yöreye ait türkülerde en fazla yer alan Allah kelimesi, hem neşeli türkülerde sevinç nidasıyla birlikte, hem de yakarış içinde kullanılmıştır. Mevla ve seccade kelimeleri kullanılan diğer sözlerdir.

Tablo 13’de Silifke türkülerinde insan isimleri ve adlandırmalar yer almaktadır.

Tablo 13. Silifke Türkülerinde İnsan İsimleri ve Adlandırmalar

İsimler	f	İsimler	f
Kerem	2	Türkmen Kızı	1
Aslı	1	Efe	1
Dilber	1	Hafız	1
Ayşe	1	Zaptiye	1

Silifke türküleri incelendiğinde en fazla Kerem isminin kullanıldığı, Kerem-Aslı hikâyesine atıfla bir türküde her ikisinin de adının geçtiği görülmektedir. Bölgede yaşayan Türkmenler ve zeybeklerde adı geçen efe de Silifke türkülerinde ki adlandırmalara yansımıştır.

Tablo 14’de Silifke türkülerinde etnik kökenler yer almaktadır.

Tablo 14. Silifke Türkülerinde Etnik Kökenler

Etnik Köken	f
Türkmen	2
Rum	1

Tablo 14.’da görüldüğü üzere Silifke yöresinde yoğun olarak yaşayan Türkmenler, türkülerde iki kez isim olarak da zikredilmiştir. Daha eski dönemlerde bölgede yaşamış olan Rumlar da bir türküde yer almıştır.

Tablo 15’te Silifke türkülerinde yer alan çalgı adı yer almaktadır.

Tablo 15. Silifke Türkülerinde Yer Alan Çalgı Adı

Çalgı	F
Saz	2

İncelenen 33 Silifke türküsünün ikisinde saz kelimesi kullanılmıştır. Saz, Türk halkı arasında bağlama ile eş anlamlı kullanılmaktadır. Bu türkülerde de sazın dokuz telli olduğu belirtilmiştir.

Tablo. 16 Silifke Türkülerinde Hava Durumuna Ait Kelimeler

Hava Durumu	F
Poyraz	1
Ayaz	1

Silifke türkülerinde, özellikle göçebe yaşamın zorluklarından olan ayaz ve yaylalarda eksik olmayan poyraz motifinin yer aldığı görülmektedir.

BÖLÜM IV

4. 1. SONUÇLAR

Silifke halk oyunlarında yer alan türkülerin konuları ve Silifke türkülerinde ki motifler ve dikkat çeken diğer semboller tespit edilerek çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir.

Silifke halk oyunları eşliğinde söylenen Silifke türküleri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Çalışmada incelenen Silifke türküleri bölgenin coğrafi özelliğini yansıtmaktadır.
- Türküler yörenin kültürel özelliklerini barındırmaktadır (Göçebelik, yoğurt, yöreyi simgeleyen hayvanlar, yöresel kıyafetler vb...).
- Silifke halk oyunları eşliğinde söylenen Silifke türkülerinin konularının aşk, kahramanlık, yiğitlik ve günlük yaşama ait izler barındırdığı tespit edilmiştir.
- Silifke halk oyunları eşliğinde söylenen Silifke türkülerinin bazılarında halkın zenginliği ve fakirliği mizahi yönden canlandırılmıştır.
- Kimi zaman ölüm korkusuna Silifke Türkülerinde yer verilmiştir.

Silifke türkülerinde yer alan motifler ve kültürel değer taşıyan diğer öğeler incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

- Silifke türkülerinde gülün en fazla kullanılan çiçek adı olduğu belirlenmiştir.
- Silifke yöresindeki insanların kullandığı mekânlar, türkülerde vurgulanmıştır.

- Silifke türküleri, bölgedeki akarsuların çokluğu ve denize yakınlığı nedeniyle su ile ilgili kelimeleri sıkça barındırmaktadır.
- İncelenen türkülerde genellikle sevgiliyi anlatırken en fazla işlenen vücut bölümünün göz olduğu tespit edilmiştir. Sevgilinin gözü türkülerde sıkça yer almaktadır.
- Yörede küçükbaş hayvancılığın yaygın olması durumu, türkülerde koyun, kuzu gibi hayvanların en fazla işlenmesine yansımıştır.
- Araştırmaya dâhil olan türkülerde farklı kullanımları ile kırmızı ve beyaz renklerin en fazla vurgulanmıştır. (kırmızı en sık sevgilinin yanağını, beyaz ise tenini nitelerken kullanılmıştır)
- Silifke türkülerinde işlenen yiyecek ve içecek ile ilgili kelimeler yöre insanının en fazla tükettiği maddeleri sergilemektedir.
- Silifke türkülerinde, Silifke'nin ve Silifke bölgesine yakın yerleşim yerlerinin sıkça işlendiği tespit edilmiştir.
- Silifke türküleri bölgenin önemli yerlerinden olan Gökbelen yaylasındaki çınar figürünün sıkça işlendiği ve ağaç adlarının, Silifke yöresi ile uyum içinde olduğu tespit edilmiştir.
- Silifke'nin dağlara yakın olması, bağ bahçe işlerinin sıkça yapılması, yazları yaylara çıkılması, türkülerde işlenen motif, sembol ve ifadelere yansımıştır.
- Türkülerde yöresel kıyafetler, yöresel ağızla sıkça yer almıştır. Örneğin gireb, şalvar, yazma gibi...
- Silifke türkülerinde dini simgelerin az da olsa yer aldığı belirlenmiştir.

- Silifke türkülerinde yer alan insan isimleri incelendiğinde Kerem isminin sık kullanıldığı belirlenmiştir.
- Türkülerde geçen bazı kelimelerin bölgesel ağızla söylendiği tespit edilmiştir. Türkü sözlerinde bölgesel kültürün hâkim olduğu da gözlenmiştir.
- Silifke türkülerinde bölgenin iklim yapısı ile ilgili kelimeler saptanmıştır.

4. 2. ÖNERİLER

Bir topluma ait en önemli değerler arasında yer alan müzik kültürü, gerek o bölgenin gerekse tüm ülkenin en kıymetli hazinesidir. Dolayısıyla etnomüzikolojik çalışmalar, ülke kültürünün tanıtılması, bu değere sahip çıkılması ve yeni nesillere aktarılması adına büyük önem arz eder. Gerek Silifke bölgesi gerekse tüm Türkiye’de türkülerin biçimsel ve içerik analizlerinin yapılması, türkülerde yer alan konuların irdelenerek saptamalarda bulunulması önem taşımaktadır.

Bu alanda Pertev Naili Borotav ve Ahmet Şükrü Esen’in derlemeleri, Ali Osman Öztürk’ün makaleleri ile Ursula Reinhard’ın “Vor Seinen Hausern eine Welde” adlı eserinde yer alan çalışmalar örnek alınarak, yeni araştırmaların yapılması, Türk müzik kültürü adına önem arz edecektir.

KAYNAKÇA

- ALANGU, T. (1983). Türkiye Folkloru Elkitabı, Adam Yayıncılık, İstanbul.
- AND, M. (2003). *Oyun ve Büğü*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- AND, M. (2005). Hem Göze Hem Kulağa Osmanlı Müziği, *Sky Life*, Ocak, s. 124.
- ARNAUT, T. (2009), “Gagauz Türkülerinde Aşk ve Ölüm Motifleri”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, sayı 11, Güz, Ankara.
- ASLAN, İ. (1988). *Silifke Tarihi*, Kemal Matbaası A.Ş., Adana.
- BAYRAK, M. (1996). *Öyküleriyle Halk Anlatı Türküleri*, Baran Ofset, Ankara.
- EKİCİ, M. (2003). Halkbilimi Araştırmalarında Üçüncü Boyut, *Milli Folklor Uluslar Arası Halkbilimi Dergisi*, Sayı 60, Ankara.
- ERDENER, Y. (1978). Baksı, *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, cilt, 18, sayı 349, İstanbul, ss. 8399-8402.
- ERGUN, P. (2004). Türk Kültüründe Ağaç Kültü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- EROĞLU, T. (1995). Halk Oyunları ve Halayların İncelenmesi, Ankara,
- GAZİMİHAL, M. R. (2006). Anadolu Türküler ve Musiki İstikbalimiz, İstanbul, Ötüken Yayınları.
- GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp (1949). Halk Oyunları Konusunda Biyu-Bicu, *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, sayı 3, Ankara: Kültür Bakanlığı Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp (1952). Halk inançlarında Davul, *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, Cilt; 2, sayı; 39, Ankara: Kültür Bakanlığı Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, ss. 613-615.

- GÖKALP, Z. (2010). *Türkçülüğün Esasları*, İstanbul.
- GÖKÇE, E. (1982) Eğin Türküleri. Ankara: Yaba Yayınları:6.
- GÖKTÜRK, S. (1988). *Silifke Tarihi*, İstanbul.
- GÜNAY, E. (2006). *Müzik Sosyolojisi – Sosyolojiden Müzik Kültürüne Bir Bakış*, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- GÜVENÇ, B. (1991). *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi.
- GÜZEL, A.T.A. (2005). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınevi, Ankara
- İRVAN, S. (1997). *Medya, Kültür, Siyaset*, Ark Yayınları, Ankara.
- KAFESOĞLU, İ. (1993). *Türk Milli Kültürü*, İstanbul.
- KARASAR, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul.
- KAPLAN, A. (2005). *Kültürel Müzikoloji*, İstanbul: Önsöz Basım Yayıncılık.
- KAPTAN, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Bilim yayınları, Ankara
- KAŞGARLI MAHMUT (1992). *Oyun Maddesi, Divanü Lügat-it Türk Tercümesi IV*, çev. Besim Atalay, Ankara, Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KAYA, D. (2007). *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- KESKİNER, C. (1995). *Turkish Motifs*, 4. Baskı, İstanbul, Temel Matbaacılık.
- KILINÇ, Y. (2003). *Gaziantep Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü THO. Lisans Ders Notları*, Gaziantep.

KONGAR, E. (1994). *Kültür Üzerine*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

KUDRET, C. (1980). *Örneklerle Edebiyat Bilgileri 1*, İstanbul.

Larousse Ansiklopedik Sözlük, (1994). Yarış Maddesi, Cilt; 5, İstanbul, Milliyet Gazetecilik.

ODABAŞI, A. S. (1999). *Dünden Bugüne Konya Türküleri*, Konya, Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.

ÖGEL, B. (1984). *Türk Kültür Tarihine Giriş VI*, Kültür ve Turizm Yayınları: 244, Kültür Eserleri Dizisi:13, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

ÖGEL, B. (1996). *Türk Mitolojisi II*, İstanbul.

ÖKTEN, Ş. (2009). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Sayı: 2/8

ÖZBEK, M. (1981). *Folklor ve Türkülerimiz*, Özener Matbaası, İstanbul.

ÖZBEK, M. (1998). *Türk Halk Müziği El Kitabı I - Terimler Sözlüğü*, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

ÖZTÜRK, A. O. (1998). “Türk Halk Türkülerinde Sözcaklıpları, Eğretileme Ve Simgeler”, Kültür Bakanlığı Halk Kültürleri Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Halk Edebiyatı Dizisi, Pertev Naili Borotav’a Armağan, Ayrı Basım, Ankara.

SEYHAN, S. (2001), *Silifke Yöresinde Yaşayan Tahtacı Oymakları Halk Türküleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

ŞİMŞEK, E. (2001). *Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması* I.Cilt, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

TEKİNDAĞ, Ş. (1993). *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 10, İstanbul 1993.

TOMLINSON, J. (1999). *Kültürel Emperyalizm*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

- TUĞLACI, P. (1985). *Osmanlı Şehirleri*, İstanbul, Milliyet Yayınları.
- TURAN, Ş. (2002). *Türk Kültür Tarihi*, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- TRT Türk Halk Müziğinden Seçmeler. (1996). TRT Müzik Dairesi Yayınları. Yayın No:86. Ankara.
- PROPP, V. (2008), *Masalın Biçimbilimi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- UĞURLU, N. (2009). Folklor ve etnoğrafya- Halk kültürlerimiz) İstanbul, Örgün Yayınevi
- VURAL GÖHER, F. (2009). Büyük Uygur Medeniyeti ve Uygur Müzik Kültürü, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, Cilt:15. Sayı:58 2009/2.
- VURAL GÖHER, F. (2011). Türk Kültürünün Aynası: Türküler, *e-Journal of New World Sciences Academy*, Volume: 6, Number: 3, ss. 397-411, <http://www.newwsa.com/>
- VURAL GÖHER, F. (2010) Türkülerde Motifler. *Türk Yurdu Dergisi*. Cilt:30 (62) Sayı: 269 (630) ss.173-180
- VURAL, T. (2012). Askeri Müziğin Savaşlardaki Yeri ve Önemi. *Uluslararası Turan Sam Stratejik Araştırmalar Dergisi*. Cilt:4 Sayı:13
- VURAL, T. (2012b). Osmanlı Dönemi Mehter Teşkilatı *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken Dergisi*. Sayı:4 No:1
- YALÇIN, A. (2001). *Temettuat Defterine Göre Silifke*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- YILDIRIM, C. *Silifke Kültürümüz Türkülerimiz*,Yayınlanmamış Eser.
- YILDIZ, Ç. (2010). Türk Destanlarındaki Motiflerin Milli Kimliği Belirlemedeki Rolü, Battal Gazi Destanı Örneği, *Ortaq türk keçmişinden ortaq türk gələcəyinə”VI Uluslararası folklor konfransı Materialları*, Bakı Şehri.

www.Silifke-bld.gov.tr (Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2011).

www.tdkterim.gov.tr (05. Mayıs 2011).

KONYA NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	ORKUN EROL	İmza:	
Doğum Yeri:	SİLİFKE		
Doğum Tarihi:	06-07-1976		
Medeni Durumu:	EVLİ		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	GAZİ İLKOKULU		MUT/MERSİN	1987
Ortaöğretim	MAREŞAL FEVZİ ÇAKMAK ORTAOKULU		MUT/MERSİN	1990
Lise	ERDEMLİ LİSESİ		ERDEMLİ/MERSİN	1993
Lisans	NİĞDE ÜNİVERSİTESİ		NİĞDE	1999
Yüksek Lisans				

İş Deneyimi:	M.E.B'DE 1999'DAN BU YANA ÖĞRETMEN
Aldığı Ödüller:	AYLIKLA ÖDÜLENDİRME
Tel:	0-505-5676896
Adres	MERKEZ OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ YENİŞEHİR- MERSİN